

# XXV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

## ТРЕТА РЕДОВНА СЕСИЯ

### Стенографски дневникъ

НА

#### 44. заседание

Срѣда, 4 февруарий 1942 г.

(Открито въ 16 ч. 55 м.)

Председателствувалъ председателятъ Христо Калфовъ. Секретари: Николай Султановъ и Стефанъ Багриловъ.

#### СЪДЪРЖАНИЕ:

|                                                                                                                                                                                                           | Стр. |                                                                                                                       | Стр.       |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Съобщения:</b>                                                                                                                                                                                         |      | <b>Законопроекти:</b>                                                                                                 |            |
| Отпуски . . . . .                                                                                                                                                                                         | 855  | 1. За изменение и допълнение на закона за учредяване на Дирекция за електрификация на Северна България (Първо четене) | 860        |
| Предложения . . . . .                                                                                                                                                                                     | 855  | Говорили: Инж. С. Ганевъ . . . . .                                                                                    | 860        |
| Законопроекти . . . . .                                                                                                                                                                                   | 855  | И. Хайдудовъ . . . . .                                                                                                | 862        |
| <b>По дневния редъ:</b>                                                                                                                                                                                   |      | М-ръ Д. Василевъ . . . . .                                                                                            | 863        |
| Предложение за одобрение подписания въ София на 16 декемврий 1941 г. договоръ между България и Германия за избѣгване на двойното облагане въ областта на данѣцитъ върху наследствата (Приемане) . . . . . | 855  | 2. За язовира „Росница“ (Първо четене) . . . . .                                                                      | 863        |
|                                                                                                                                                                                                           |      | Говорили: М-ръ Д. Василевъ . . . . .                                                                                  | 865        |
|                                                                                                                                                                                                           |      | Н. Захариевъ . . . . .                                                                                                | 867        |
|                                                                                                                                                                                                           |      | К. Аневъ . . . . .                                                                                                    | 868        |
|                                                                                                                                                                                                           |      | Д. Христовъ . . . . .                                                                                                 | 868        |
|                                                                                                                                                                                                           |      | <b>Дневенъ редъ за следващото заседание . . . . .</b>                                                                 | <b>868</b> |

Председателъ Христо Калфовъ: (Звъни) Има нуждниятъ вѣнчуръмъ. Отварямъ заседанието.

(Отсъствуватъ народнитѣ представители: Александъръ Гатевъ, Александъръ Симовъ, Василъ Велчевъ, Георги Рашковъ, Георги Чалбуровъ, Георги Миковъ, д-ръ Георги Рафаиловъ, Георги Тодоровъ, Димитъръ Арнаудовъ, Дончо Узуновъ, д-ръ Иванъ Бешковъ, Иванъ п. Константиновъ, Маринъ Тютюнджиевъ, Матю Ивановъ, Минчо Ковачевъ, Недѣлчо Куюмджиевъ, Никола Генковъ, Обрешко Славовъ, Панайотъ Станковъ, Петко Кърневъ, Петъръ Грънчаровъ, Руси Мариновъ, Симеонъ Андреевъ, Сирко Станчевъ, Спасъ Мариновъ и Стоянъ Никифоровъ)

Има да направя следнитѣ съобщения.

Разрешни сѫ отпуски на следнитѣ г-да народни представители:

Георги Рашковъ — 1 день;  
Александъръ Цанковъ — 1 день;  
Деню Чолаковъ — 1 день;  
Еню Клянтевъ — 2 дена;  
Иванъ п. Константиновъ — 4 дни;  
Косю Аневъ — 1 день;  
Маринъ Тютюнджиевъ — 3 дни;  
Милети Начовъ — 1 день;  
Минчо Ковачевъ — 2 дена;  
Недѣлчо Куюмджиевъ — 2 дена;  
Никола Генковъ — 4 дни;  
Обрешко Славовъ — 2 дена;  
Панайотъ Станковъ — 5 дни;  
Арх. Петъръ Дограмаджиевъ — 1, день;  
Руси Мариновъ — 4 дни;  
Спасъ Мариновъ — 2 дена, и  
Христо Таукчиевъ — 2 дена.

Народниятъ представителъ г-нъ Дончо Узуновъ иска да му се разреши 11 дни отпускъ. Ползувалъ се е досега съ 15 дни отпускъ. Които приематъ да се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Постѣпили сѫ:

Отъ Министерството на финанситѣ — предложение за одобрение решенията на прошегарната комисиия, взети въ заседанието ѝ на 12 декемврий 1941 г., протоколъ № 26.

Отъ сѣщото министерство — предложение за одобрение решенията на прошегарната комисиия, взети въ заседанието ѝ на 12 декемврий 1941 г., протоколъ № 27.

Отъ сѣщото министерство — предложение за одобрение решенията на прошегарната комисиия, взети въ заседането ѝ на 27 януарий 1942 г., протоколъ № 28.

Отъ сѣщото министерство — законопроектъ за разрешаване на министра на войната да поеме задължения за нуждитѣ на народната отбрана въ размѣръ на 2.600.000.000 л., платими за повече отъ три бюджетни години.

Отъ Министерството на търговията, промишлеността и труда — законопроектъ за продължение срока на Горноджумайската община за извършване на постройката на нови общински минерални бани и благоустройствени работи на минералнитѣ извори, отстъпени ѝ отъ държавата.

Отъ сѣщото министерство — законопроектъ за разрешаване на Общия съюзъ на българскитѣ работници да сключи заемъ отъ Института за обществено осигуряване въ размѣръ на 30.000.000 л.

Ще бждатъ раздадени на г-да народнитѣ представители.

Минаваме на точка първа отъ дневния редъ:

Одобрение на проекторешението за одобрение подписания въ София на 16 декемврий 1941 г. договоръ между България и Германия за избѣгване на двойното облагане въ областта на данѣцитъ върху наследствата.

Който г-да народни представители сѫ съгласни да се прочете само проекторешението, като мотивитѣ и договорътъ къмъ него се считатъ прочетени, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да прочете проекторешението.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ: (Чете)

#### „ПРОЕКТОРЕШЕНИЕ

за одобрение подписания въ София на 16 декемврий 1941 г. договоръ между България и Германия за избѣгване на двойното облагане въ областта на данѣцитъ върху наследствата.

Одобрява се подписаниятъ въ София на 16 декемврий 1941 г. договоръ между царство България и германския Райхъ за избѣгване на двойното облагане въ областта на данѣцитъ върху наследствата, заедно съ единъ заключителенъ протоколъ.“

(Ето текстътъ на мотивитѣ и на договора:

### МОТИВИ

към законодателното предложение за одобрение подписания в София на 16 декември 1941 г. договор между България и Германия за избягване на двойното облагане в областта на данъците върху наследствата.

Г-да народни представители! Както ви е известно, на 28 ноември 1940 г. бѣ заключен между България и Германия договор за избягване на двойното облагане в областта на прѣкитѣ данѣци, прѣстъ отъ Народното събрание въ заседанието му на 28 декември 1940 г.

На 16 декември 1941 г. се подписа въ София единъ новъ договоръ между България и Германия за избягване на двойното облагане въ областта на данъцитѣ върху наследствата. Къмъ тоя договоръ има и единъ заключителен протоколъ.

Макаръ и да не състави прѣко допълнение на договора отъ 28 ноември 1940 г., новиятъ договоръ има

сѣщата целъ: да отстранява възможността да се налага двойно облагане върху единъ и сѣщъ данъченъ обектъ — въ случая наследствата.

Новиятъ договоръ се отнася до всички имущества, добити по наследство, завещание и пр. Тукъ влизатъ и наследственитѣ имущества отъ търговски, индустриални и други стопански предприятия. Изключватъ се даренията между живи, които се облагатъ по териториалния принципъ.

Договорътъ подлежи на ратифициране и влиза въ сила въ деня на размѣната на ратификационнитѣ инструменти.

Като представямъ съдържанието на горепроменатия договоръ, моля, ви, г-да народни представители, да одобрите тукъ приложеното проекторешение.

Гр. София, 10 януарий 1942 г.

Министъръ на външнитѣ работи и на изповѣданията:  
Ив. Поповъ)

## ДОГОВОРЪ

между царство България и германския Райхъ за избягване на двойното облагане въ областта на данъцитѣ върху наследствата.

Негово Величество Царътъ на българитѣ и Германскиятъ Райхсканцлеръ, ръководени отъ желанието да се избѣгне двойното облагане въ областта на данъцитѣ върху наследствата, решиха да сключатъ договоръ и за тази целъ назначиха пълномощници:

НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО ЦАРЪТЪ НА БЪЛГАРИТЪ:

министра на външнитѣ работи и на изповѣданията, г-нъ Иванъ Поповъ, и министра на финанситѣ, г-нъ Добри Божиловъ,

• ГЕРМАНСКИЯТЪ РАЙХСКАНЦЛЕРЪ:

Извънредния пратеникъ и пълномощенъ министъръ на германския Райхъ въ София, г-нъ Адолфъ Хайнцъ Бекерле, и министериалдиректора въ Финансовото министерство на Райха, г-нъ проф. д-ръ Ото Хедингъ, който, следъ като прегледаха и намѣриха редовни пълномощията си, се съгласиха върху следнитѣ постановления:

### Членъ 1.

1 Наследствено недвижимо имущество, включително принадлежноститѣ му, се облага съ данѣци върху наследството само въ територията на договорящата страна, където се намира недвижимото имущество.

2. Права, за които се прилагатъ предписанията на гражданското право относно недвижимоститѣ, сервитутнитѣ права върху недвижими имоти, както и права, обезпечени съ недвижими имоти или обременяващи последнитѣ, се приравняватъ къмъ недвижимо имущество.

3 Дали една вещь отъ, имуществото (алинеи 1 и 2) следва да се счита за недвижима, се опредѣля отъ законитѣ на договорящата страна, гдето се намира вещьта. Какво трѣбва да се счита за принадлежностъ, се опредѣля отъ правото на договорящата страна, въ чиято територия се намира имуществото.

## VERTRAG

zwischen dem Deutschen Reich und dem Königreich Bulgarien zur Vermeidung der Doppelbesteuerung auf dem Gebiet der Erbschaftsteuern.

Der Deutsche Reichskanzler und seine Majestät der König der Bulgaren haben, von dem Wunsche geleitet, auf dem Gebiet der Erbschaftsteuern die Doppelbesteuerung zu vermeiden, beschlossen, einen Vertrag abzuschließen und zu diesem Zweck zu Bevollmächtigten ernannt:

DER DEUTSCHE REICHSKANZLER:

den außerordentlichen Gesandten und bevollmächtigten Minister des Deutschen Reiches in Sofia,

Herrn Adolf Heinz Beckerle  
und den Ministerialdirektor im Reichsfinanzministerium,  
Herrn Professor Dr. Otto Hedding

SEINE MAJESTÄT DER KÖNIG DER BULGAREN:

den Königlich Bulgarischen Minister für Auswärtige Angelegenheiten und Kultus,

Herrn Ivan Popoff  
und den Königlich Bulgarischen Finanzminister,  
Herrn Dobri Boziloff,

die, nachdem sie ihre Vollmachten geprüft und in guter und gehöriger Form befunden haben, über folgende Bestimmungen übereingekommen sind:

### Artikel 1

1. Unbewegliches Nachlaßvermögen einschließlich Zubehör ist den Erbschaftsteuern nur in dem Gebiet des vertragschließenden Teils unterworfen, in dem das unbewegliche Vermögen liegt.

2. Berechtigungen, auf welche die Vorschriften des bürgerlichen Rechts über Grundstücke Anwendung finden, Nutzungsrechte an unbeweglichem Vermögen sowie Rechte, die auf unbeweglichem Vermögen sichergestellt sind oder darauf lasten, sind dem unbeweglichen Vermögen gleich zu achten.

3. Für die Frage, ob ein Vermögensgegenstand (Absätze 1 und 2) als unbeweglich anzusehen ist, sind die Gesetze in dem Gebiet des vertragschließenden Teils maßgebend, in dem der Gegenstand liegt. Was als Zubehör anzusehen ist, richtet sich nach dem Recht in dem Gebiet des vertragschließenden Teils, in dem sich das unbewegliche Vermögen befindet.

## Членъ 2.

1. Наследствено имущество отъ търговски, индустриални или други стопански предприятия отъ всъкакъв видъ включително и предприятията за морско и рѣчно плаване и за въздушенъ превозъ се облага както следва:

а) ако предприятието има заведение само въ територията на една отъ договорящите страни, имуществото се облага съ данъци върху наследството само въ територията на тази страна;

б) ако предприятието има заведение въ територията на всъка отъ договорящите страни, то имуществото се облага съ данъци върху наследството въ територията на онази договоряща страна, дотолкова доколкото е ангажирано въ заведението, находящо се въ сѣщата територия.

2. Недвижимо имущество, принадлежащо къмъ предприятието отъ вида на предприятията въ алинея 1, се облага съгласно чл. 1.

## Членъ 3.

1. За наследствено имущество, което не спада къмъ онова по членове 1 и 2, важатъ следните постановления:

а) ако наследодателятъ по време на смъртта си е ималъ мѣстожителството си само въ територията на едната отъ дветѣ договорящи страни, имуществото подлежи на облагане съ данъци върху наследствата само въ територията на тази страна;

б) ако наследодателятъ по време на смъртта си е ималъ мѣстожителство въ територията на всъка отъ дветѣ договорящи страни, имуществото подлежи на облагане съ данъци върху наследствата само въ територията на онази договоряща страна, въ която наследодателятъ, споредъ еднаквото схващане на висшите финансови власти на дветѣ договорящи страни, е ималъ сръдището на своите интереси. Ако не може да се постигне съгласие къде е сръдището на интереситѣ, приема се мѣстожителството само въ територията на онази договоряща страна, чийто поданикъ е билъ наследодателятъ по време на смъртта си. Ако наследодателятъ по време на смъртта си е билъ поданикъ и на дветѣ страни, то въпросътъ се разрешава за всѣки отдѣленъ случай съ специално споразумение между висшите финансови власти на дветѣ договорящи страни;

в) въ всички други случаи това имущество подлежи на данъци върху наследството само въ територията на онази договоряща страна, чийто поданикъ е билъ наследодателятъ при смъртта си. Ако наследодателятъ по време на смъртта си е билъ поданикъ и на дветѣ договорящи страни, висшите финансови власти на сѣщите се споразумяватъ за всѣки отдѣленъ случай.

2. Мѣстожителство, по смисъла на този договоръ, едно лице има тамъ, гдето има жилище при обстоятелства, които даватъ основание да се заключи за намѣрението му за постоянно живѣне въ него.

## Членъ 4.

1. Дѣлгове, които иматъ стопанска връзка съ означеното въ членове 1 и 2 имущество, или сѣ обезпечени чрезъ него, се приспадатъ отъ това имущество. Останалитѣ дѣлгове се приспадатъ отъ имуществото, облагаемо по чл. 3.

2. Ако въ даденъ случай следва да се обложи имущество отъ вида по членове 1 или 2 въ територията на дветѣ договорящи страни, то дѣлговетѣ, които иматъ стопанска

## Artikel 2

1. Nachlaßvermögen aus Unternehmen von Handel-Industrie oder sonstigem Gewerbe jeder Art einschließlich der Unternehmen der Seeschifffahrt, der Binnenschifffahrt und der Luftfahrt wird wie folgt behandelt:

a) hat das Unternehmen nur in dem Gebiet eines der beiden vertragschließenden Teile eine Betriebsstätte, so ist das Vermögen den Erbschaftsteuern nur in dem Gebiet dieses Teils unterworfen;

b) hat das Unternehmen in dem Gebiet jedes der beiden vertragschließenden Teile eine Betriebsstätte, so ist das Vermögen in dem Gebiet eines jeden Teils insoweit dessen Erbschaftsteuern unterworfen, als das Vermögen der in diesem Gebiet belegenen Betriebsstätte gewidmet ist.

2. Unbewegliches Vermögen, das zu einem Unternehmen der in Absatz 1 genannten Art gehört, wird nach Artikel 1 behandelt.

## Artikel 3

1. Für das nicht nach den Artikeln 1 oder 2 zu behandelnde Nachlaßvermögen gelten die folgenden Bestimmungen:

a) hat der Erblasser zur Zeit seines Todes seinen Wohnsitz nur in dem Gebiet eines der beiden vertragschließenden Teile gehabt, so unterliegt dieses Vermögen den Erbschaftsteuern nur in dem Gebiet dieses Teils;

b) hat der Erblasser zur Zeit seines Todes einen Wohnsitz in dem Gebiet jedes der beiden vertragschließenden Teile gehabt, so unterliegt dieses Vermögen den Erbschaftsteuern nur in dem Gebiet des vertragschließenden Teils, in dem der Erblasser nach der übereinstimmenden Auffassung der obersten Finanzbehörden der beiden vertragschließenden Teile den Mittelpunkt seiner Interessen gehabt hat. Ist eine Einigung über den Mittelpunkt der Interessen nicht zu erzielen, so wird ein Wohnsitz nur in dem Gebiet des vertragschließenden Teils angenommen, dem der Erblasser zur Zeit seines Todes angehört hat. Hat der Erblasser zur Zeit seines Todes beiden vertragschließenden Teilen angehört, so bleibt besondere Vereinbarung der obersten Finanzbehörden der beiden vertragschließenden Teile von Fall zu Fall vorbehalten;

c) in allen übrigen Fällen unterliegt dieses Vermögen den Erbschaftsteuern nur in dem Gebiet des vertragschließenden Teils, dem der Erblasser zur Zeit seines Todes angehört hat. Hat der Erblasser zur Zeit seines Todes beiden vertragschließenden Teilen angehört, so bleibt besondere Vereinbarung der obersten Finanzbehörden der beiden vertragschließenden Teile von Fall zu Fall vorbehalten.

2. Einen Wohnsitz im Sinn dieses Vertrags hat jemand da, wo er eine Wohnung unter Umständen innehat, die auf die Absicht der Beibehaltung einer solchen schließen lassen.

## Artikel 4

1. Schulden, die in wirtschaftlicher Beziehung zu dem in den Artikeln 1 oder 2 bezeichneten Vermögen stehen oder darauf sichergestellt sind, werden auf dieses Vermögen angerechnet. Sonstige Schulden werden auf das nach Artikel 3 zu behandelnde Vermögen angerechnet.

2. Ist im Einzelfall Vermögen der in den Artikeln 1 oder 2 genannten Art in dem Gebiet jedes der beiden vertragschließenden Teile zu versteuern, so sind Schulden, die in

връзка съ имуществото отъ същия видъ, подлежащо на облагане въ територията на една отъ договорящите страни, или които сж обезпечени съ него, ще се спадатъ изпърво отъ това имущество. Ако при това остане непокрытъ остатъкъ, той ще се спадне отъ останалото въ предѣлитъ на другата договоряща страна облагаемо имущество. Ако въ предѣлитъ на тази договоряща страна нѣма никакво друго подлежащо на облагане имущество, или ако при спадането на дълговетъ се окаже, че дълговетъ сж повече отъ имуществото, то излишекътъ отъ дългове се приспада отъ облагаемото имущество въ другата договоряща страна.

3. Ако при прилагането на алинея 1, изречение второ, дълговетъ надвишаватъ имуществото, въ таквъ случай ваяжатъ съответно разпоредбитъ на алинея втора, извлчения второ и трето.

#### Членъ 5.

Ако наследство или придобито поради смъртъ имущество подлежи на облагане въ една частъ въ предѣлитъ на едната, въ друга частъ — въ предѣлитъ на другата договоряща страна, договорящите страни могатъ да взематъ, при изчисление данъчния процентъ, за основа стойността на цѣлото наследство или на цѣлото придобито имущество.

#### Членъ 6.

За отстраняване на двойно облагане въ случаитъ, които не сж уредени въ този договоръ, или които биха се появили при приложението му, както и въ случаитъ на затруднения или съмнения при тълкуването и прилагането на договора, висшите финансови власти на дветъ договорящи страни могатъ да сключатъ специални съглашения.

#### Членъ 7.

Данъци върху наследствата по смисъла на този договоръ сж:

1) въ царство България  
данъкътъ върху имоти, придобити по безвъзмезденъ начинъ, доколкото подлежатъ на него придобивания на имущества поради смъртъ, или завещани имущества, посветени за опредѣлена цель, или евентуално данъцитъ, които въ бждеще биха го замѣстили;

2) въ Германския Райхъ  
данъкътъ върху наследствата, доколкото подлежатъ на него придобивания на имущества поради смъртъ, или завещани имущества, посветени на опредѣлена цель, както и евентуално замѣстващитъ го данъци за въ бждеще;

въ протектората Бохемия и Моравия  
данъкътъ върху наследствата и такситъ за прехвърляне на недвижими имоти поради смъртъ, както и евентуално замѣстващитъ ги въ бждеще данъци.

#### Членъ 8.

1. Този договоръ, изготвенъ въ двоенъ оригиналъ на български и нѣмски езици, трѣбва да бжде ратифициранъ и ратификационнитъ инструменти трѣбва да бждатъ размѣнени въ Берлинъ въ най-скоро време. Той влиза въ сила въ деня на размѣната на ратификационнитъ инструменти и се прилага спрямо всички случаи, при които наследодателтъ е умрѣлъ следъ този день.

2. Този договоръ ще бжде дотогава въ сила, докогато една отъ договорящите страни не се откаже отъ него най-късно три месеца преди изтичането на календарната година. Въ случай на своевременно отказване, договорътъ престава да бжде въ сила съ изтичането на същата ка-

wirtschaftlicher Beziehung zu dem in dem Gebiet des einen vertragschließenden Teils zu versteuernden Vermögen dieser Art stehen oder darauf sichergestellt sind, zunächst auf dieses Vermögen anzurechnen. Ein hierbei nicht gedeckter Rest wird auf das übrige in dem Gebiet dieses vertragschließenden Teils zu versteuernde Vermögen angerechnet. Ist in dem Gebiet dieses vertragschließenden Teils kein anderes Vermögen zu versteuern oder ergibt sich bei der Anrechnung wieder eine Überschuldung, so ist der Überschuß an Schulden auf das in dem Gebiet des anderen vertragschließenden Teils zu versteuernde Vermögen anzurechnen.

3. Ergibt sich bei Anwendung des Absatzes 1 Satz 2 eine Überschuldung, so gelten die Bestimmungen des Absatzes 2 Sätze 2 und 3 entsprechend.

#### Artikel 5

Wenn Nachlaß oder Erwerb von Todes wegen der Besteuerung zum Teil in dem Gebiet des einen, zum Teil in dem Gebiet des anderen vertragschließenden Teils unterliegt, sind die vertragschließenden Teile nicht gehindert, der Berechnung des Steuersatzes den Wert des gesamten Nachlasses oder des gesamten Erwerbs zugrunde zu legen.

#### Artikel 6

Zur Beseitigung von Doppelbesteuerungen in Fällen, die in diesem Vertrag nicht geregelt sind oder die sich auch bei Anwendung dieses Vertrags ergeben, sowie auch in Fällen von Schwierigkeiten oder Zweifeln bei der Auslegung und Anwendung dieses Vertrags können die obersten Finanzbehörden der beiden vertragschließenden Teile besondere Vereinbarungen treffen.

#### Artikel 7

Erbschaftsteuern im Sinn dieses Vertrags sind:

##### 1. im Deutschen Reich

Die Erbschaftsteuer, soweit ihr Erwerb von Todes wegen oder Zweckzuwendungen von Todes wegen unterliegen, und die etwa künftig an deren Stelle tretenden Steuern;

##### im Protektorat Böhmen und Mähren:

die Erbschaftsteuer und die Immobiliargebühren für Vermögensübertragungen von Todes wegen und die etwa künftig an deren Stelle tretenden Steuern;

##### 2. im Königreich Bulgarien

die Steuer von dem ohne Gegenleistung erworbenen Vermögen soweit ihr Erwerb von Todes wegen oder Zweckzuwendungen von Todes wegen unterliegen, und die etwa künftig an deren Stelle tretenden Steuern.

#### Artikel 8

1. Dieser Vertrag, ausgefertigt in doppelter Urschrift in deutscher und in bulgarischer Sprache, soll ratifiziert und die Ratifikationsurkunden sollen baldmöglichst in Berlin ausgetauscht werden. Er tritt mit dem Tag nach Austausch der Ratifikationsurkunden in Kraft und findet Anwendung auf alle Fälle, in denen der Erblasser nach diesem Zeitpunkt verstorben ist.

2. Dieser Vertrag soll so lange in Geltung bleiben, als es nicht von einem der vertragschließenden Teile spätestens 3 Monate vor Ablauf eines Kalenderjahrs gekündigt wird. Im Fall rechtzeitiger Kündigung verliert der Vertrag mit dem Ablauf dieses Kalenderjahrs, im Fal

календарна година, а въ случай на несвоевременно отказване, договорътъ престава да бжде въ сила съ изтичането на следващата календарна година, и то за всички случаи, при които наследодателътъ е умрълъ следъ изтичането на съответната календарна година.

Въ удостоверение на горното, пълномощниците на двете договорящи страни подписаха и подпечатаха настоящия договоръ.

Изготвенъ въ София на 16 декемврий 1941 г.

(п) Адолфъ Хайнцъ Бекерле

(п) Иванъ Поповъ

(п) Ото Хедингъ

(п) Добри Божиловъ

## ЗАКЛЮЧИТЕЛЕНЪ ПРОТОКОЛЪ

При подписването на сключения днесъ между Царство България и германския Райхъ договоръ за избѣгване на двойното облагане въ областта на данъцитъ върху наследството, долуподписанитъ пълномощници направиха следнитъ еднакви декларации, които съставляватъ съществена частъ отъ договора:

1. Договорътъ има сила само за наследствени имущества на български поданици, за германски поданици и за поданици на протектората Бохемия и Моравия.

2. Наследствено имущество отъ вида на онова въ чл. 1, което не се намира въ територията на една отъ двете договорящи страни, и наследствено имущество отъ категорията на упоменатото въ чл. 2, което не принадлежи къмъ заведение въ територията на една отъ договорящите страни, се облага по правилата на чл. 3.

3. Като имущество отъ търговски, индустриални или други стопански предприятия отъ всѣкаквъ видъ по смисъла на чл. 2, алинея 1, се облагатъ и участия въ дружествени предприятия, съ изключение на куцитъ, акциитъ, дяловетъ и други ценни книжа, както и дялове отъ дружества съ ограничена отговорностъ.

4. За понятието „заведение“ въ чл. 2, алинея 1, важатъ постановленията на сключения между договорящите страни на 28 ноемврий 1940 г. договоръ за изравняване на облагането съ данъкъ въ страната и въ чужбина и специално за избѣгване на двойното облагане въ областта на прѣжитъ данъци (членъ 3, заключителенъ протоколъ № 4).

5. Дългове (членъ 4) ще бждатъ приспадани върху германски изцѣло наследни стопанства или върху други обременени имущества само до толкова, доколкото тежатъ върху тѣхъ, или сж обезпечени чрезъ тѣхъ.

6. Къмъ данъцитъ, които биха замѣстили евентуално въ бждеще посоченитъ въ чл. 7 сегашни данъци върху наследствата въ териториитъ на двете договорящи страни, принадлежатъ и данъцитъ върху наследствената маса. Данъцитъ върху даренията не се включватъ въ договора.

7. Чрезъ този договоръ не се засѣгатъ освобожденията, които по силата на общитъ правила на международното право сж дадени на дипломатическитъ и консулски чиновници, или ще имъ се дадатъ за въ бждеще. Доколкото въъ основа на такива освобождения не се извършва облагане съ данъци върху наследството въ страната, въ която сж служили тѣзи чиновници, правото за облагане се запазва за страната, която ги е изпратила.

София, 16 декемврий 1941 г.

(п) Адолфъ Хайнцъ Бекерле

(п) Иванъ Поповъ

(п) Ото Хедингъ

(п) Добри Божиловъ

nicht rechtzeitiger Kündigung mit dem Ablauf des nächsten Kalenderjahrs seine Wirksamkeit für alle Fälle, in denen der Erblasser nach Ablauf des Kalenderjahrs verstorben ist.

Zu Urkund dessen haben die Bevollmächtigten der beiden vertragschließenden Teile diesen Vertrag unterfertigt, und mit Siegeln versehen.

Geschehen in Sofia, am 16. Dezember 1941

(gez.) Adolf Heinz Beckerle

(gez.) Ivan Popoff

(gez.) Otto Hedding

(gez.) Dobri Bojiloff

## SCHLUSSPROTOKOLL

Bei der Unterzeichnung des am heutigen Tag zwischen dem Deutschen Reich und dem Königreich Bulgarien abgeschlossenen Vertrags zur Vermeidung der Doppelbesteuerung auf dem Gebiet der Erbschaftsteuern haben die unterzeichneten Bevollmächtigten folgende übereinstimmende Erklärungen abgegeben, die einen wesentlichen Teil des Vertrags selbst bilden:

1. Der Vertrag gilt nur für Nachlaßvermögen von deutschen Staatsangehörigen, von Angehörigen des Protektorats Böhmen und Mähren oder von bulgarischen Staatsangehörigen.

2. Nachlaßvermögen der in Artikel 1 genannten Art das nicht in dem Gebiet eines der beiden vertragschließenden Teile liegt, und Nachlaßvermögen der in Artikel 2 genannten Art, das nicht einer Betriebsstätte in dem Gebiet eines der beiden vertragschließenden Teile gewidmet ist, wird nach Artikel 3 behandelt.

3. Wie Vermögen aus Unternehmen von Handel, Industrie oder sonstigem Gewerbe jeder Art im Sinn des Artikels 2 Absatz 1 werden auch Beteiligungen an einem posellschaftlichen Unternehmen behandelt mit Ausnahme von Kuxen, Aktien, Anteilscheinen und sonstigen Wertpapieren sowie von Anteilen an Gesellschaften mit beschränkter Haftung.

4. Für den Begriff der Betriebsstätte in Artikel 2 Absatz 1 sind die Bestimmungen des am 28. November 1940 zwischen den vertragschließenden Teilen abgeschlossenen Vertrags zur Ausgleichung der in- und ausländischen Besteuerung, insbesondere zur Vermeidung der Doppelbesteuerung auf dem Gebiet der direkten Steuern (Artikel 3, Schlußprotokoll Nr. 4) maßgebend.

5. Schulden (Artikel 4) werden auf deutsche Erbhöfe und sonstiges gebundenes Vermögen nur insoweit angerechnet, als sie darauf lasten oder sichergestellt sind.

6. Zu den Steuern, die etwa künftig an Stelle der in Artikel 7 aufgeführten, gegenwärtig in den Gebieten beider vertragschließenden Teile erhobenen Erbschaftsteuern treten, gehören auch Nachlasteuern. Schenkungsteuern sind nicht in den Vertrag einbezogen.

7. Durch diesen Vertrag werden die Befreiungen nicht berührt, die kraft der allgemeinen Regeln des Völkerrechts den diplomatischen und konsularischen Beamten zugestanden worden sind oder künftig zugestanden werden sollten. Soweit auf Grund solcher Befreiungen eine Heranziehung zu Erbschaftsteuern im Empfangsstaat nicht erfolgt, bleibt die Besteuerung dem Entsendestaat vorbehalten.

Sofia, den 16. Dezember 1941.

(gez.) Adolf Heinz Beckerle

(gez.) Ivan Popoff

(gez.) Otto Hedding

(gez.) Dobri Bojiloff

**Председател Христо Калфовъ:** Ще поставя на гласуване. Които приемат проекторешението за одобрение подписания в София на 16 декември 1941 г. договорът между България и Германия за избягване на двойното облагане в областта на данъците върху наследствата, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Г-да народни представители! Понеже докладът на комисията по законопроекта за покупко-продажбите на недвижими имоти в царството не е готов и понеже г-н министърът на земеделието отсъства, моля ви да се съгласите да преминем към точка четвърта от дневния ред.

Които приемат това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Пристъпваме към точка четвърта от дневния ред:

**Първо четене на законопроекта за изменение и допълнение на закона за учредяване на Дирекция за електрификация на Северна България.**

Които приемат да се прочетат само мотивите, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Моля г-на докладчика да ги прочете.

**Докладчикъ Лазаръ Поповъ: (Чете)**

### „МОТИВИ

към законопроекта за изменение и допълнение на закона за учредяване на Дирекция за електрификация на Северна България, публикуван в „Държавен вестник“, брой 130, от 12 юни 1940 г.

Г-да народни представители! Законът за учредяване на Дирекция за електрификация на Северна България предвижда пълното и системно електрифициране на Северна България, която част от родината ни, както това добре ви е известно, е изостанала твърде много назад в електрификационното отношение спрямо Южна България. Причината за това голямо несъответствие в развоя на електрификацията между Северна и Южна България се крие в редица обстоятелства, едни от които са, че Южна България е по-надарена с природни силови източници, отколкото Северна България, и че държавата е била по-отзивчива към електрификационните нужди и по-щедра при отпускане на средства за електроизграждането на Южна България. Това различно третиране в електрификационното отношение на двете почти еднакви половини на нашата страна предизвика създаването на специална Дирекция за електрификация на Северна България, която започна своята дейност в края на 1940 г.

За изпълнение на предприятията си дирекцията да набави средствата си от субсидии от държавата, от неизразходвани суми по бюджета на Главната дирекция на обществените сгради, пътищата и благоустройството, от продажба на електрическа енергия и от заеми, съгласно чл. 4 от учредителния закон на дирекцията.

Редовните и сигурни приходи на дирекцията сега възлизат на около 40.000.000 л. годишно и с тях може да се реализират само една малка част от необходимите за изпълнение строежи. В случай че дирекцията започне изпълнението на строежите си с по-усилен темп, вън размахът на около 240.000.000 л. годишно, то тя би трябвало да набави потребните ѝ средства — по около 200.000.000 л. ежегодно, изключително чрез заеми.

За да се тласне електрификацията на Северна България по-напред, очевидно е, че ще трябва да се осигурят на дирекцията по-големи, редовни приходи, особено за първите години, докато дирекцията започне да има нейни приходи от продажба на електрическа енергия. Обезпечаването на такива средства е именно главният мотив на представения за разглеждане законопроект.

Съгласно действащата сега закон за учредяване на Дирекция за електрификация на Северна България, внасяните за нуждите на дирекцията машини, материали и др. се освобождават от вносни мита, бери и др., обаче договореният с нея страни не са освободени от данъци, налози, мита и др. Поради това, дирекцията е принудена да заплаща на предприемачите калкулираните от тях по-високи, от действително заплащаните на държавата, данъци, налози и др., и то с средства, по-голямата част от които са набавяни чрез лихвени заеми. Безспорно, че по един такъв начин — дирекцията да заплаща данъци, бери, такси, права, герб и др. на държавата, и то с средства, получени чрез заеми, не може да се провежда една здрава държавна електрификация и не би могло нито да се разчита, нито да се очаква особено резултатна дейност.

Независимо от горното, вън закона за учредяване на Дирекция за електрификация на Северна България не са конкретизирани длъжностите на проврителния съвет и начинът на издължаване на управителните тѣла и длъжностните лица по ведомството на дирекцията, която материя представеният ви законопроект цели да уреди.

За да спази общоприетия принцип у нас — назначаването и уволняването на началниците на бюджетоконтролни служби да става съгласно и на министъра на финансите, предвид се вън представения законопроект съответно разпореждане и за началника на бюджетната контрола при дирекцията.

За да се гарантират на Дирекцията за електрификация на Северна България по-големи, сигурни и редовни средства, съ които да може тя по-скоро да изпълни възложената ѝ от закона мисия, като развие една плановна и ползотворна дейност, която ще има, безспорно, голямо отражение върху стопанския живот на населението, както и да се освободят договореният с дирекцията страни от заплащане на такси, бери и др., се изработи предложеният законопроект, който, като поднасям на вашето просвѣтено внимание, моля, г-да народни представители, да гласувате и приемете.

Гр. София, януарий 1942 г.

Министър на обществените сгради, пътищата и благоустройството: **Инж. Д. Василевъ**

(Ето текстът на законопроекта:

### ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за изменение и допълнение на закона за учредяване на Дирекция за електрификация на Северна България. (Обнародван в „Държавен вестник“, брой 130, от 12 юни 1940 г.)

§ 1. Вън чл. 1, алинея първа, думата: „Плевен“ се замяна с София.

§ 2. Вън чл. 4 буква „а“ се изменя така:

а) редовна ежегодна вноска от страна на държавата вън размахът най-малко 40.000.000 л., която ще се внася през течение на първото шестмесечие на бюджетното упражнение.

§ 3. Вън чл. 13, след алинея последна, се прибавят нови алинеи трета и четвърта, съ следното съдържание:

Договореният с дирекцията страни, по всички доставки, предприятия, работи, строежи, закупуване и допоставяне на електрическа енергия и др. се освобождават от всякакви сегашни или бъдещи данъци, налози, мита, бери, такси, права, герб и др. по който и да било закон.

Дирекцията се освобождава от заплащане на такси, налози и др. по който и да било закон, съ изключение на пощенските, телефонни и телеграфни такси.

§ 4. Вън чл. 19 последната алинея се изменя така:

Управителният съвет заседава вън София.

§ 5. Вън чл. 20 след алинея втора се прибавя нова алинея трета, съ следното съдържание:

Проврителният съвет извършва периодически проверки най-малко тримесечно на приходите и извършените разходи, като съставя протоколи, вън които излага редовността на приходо-разходните оправдателни документи и правилното записване на извършените операции вън надлежните счетоводни книги и приподписва съответните баланси.

§ 6. Вън чл. 22 буква „д“ се изменя така: представлява на министъра на обществените сгради, пътищата и благоустройството за назначение и уволнение техническия и административен персонал, като началникът на бюджетната контрола се назначава от министъра на финансите.

§ 7. Вън чл. 25 след алинея втора се прибавя алинея трета, съ следното съдържание:

Годишният отчет се придружава съ доклад от проврителния съвет, въз основа на който Министерският съвет се произнася окончателно за редовността на приходите и извършените разходи, като издава постановление, което има силата на окончателно решение за издължение на управителния и проврителния съвети и длъжностните лица по ведомството на дирекцията.)

**Председател Христо Калфовъ:** Има думата народният представител г-н инж. Спасъ Ганевъ.

**Инж. Спасъ Ганевъ:** (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Вземам думата, за да кажа няколко думи вън връзка съ вношения законопроект за изменение и допълнение на закона за учредяване на Дирекция за елек-



трификация на Северна България. Ще се спра само накратко върху по-важните измѣнения, които се искатъ съ този законопроектъ.

Безъ да се спирмъ надълго, защото съмъ ималъ възможността да се изкажа по-подробно при други случаи, преди всичко ще трѣбва да кажа, че създаването се ново положение, когато нашата родина се намира въ малко по-други граници, налага измѣнение изобщо на цѣлия законъ. Въ връзка съ това положение азъ смѣтамъ, че е необходимо да припомнимъ думитъ, които каза г-нъ министрътъ на благоустройството въ речта си, която държа по бюджета на Министерството на благоустройството. Той характеризира Бургаската областъ, за които електрификационни работи говорихъ надълго, когато минаваше законътъ за електрификацията на Северна България, съ следнитъ думи: (Чете)

„Въ твърде неизгодно положение е останала Бургаската областъ, която по една или друга причина още не е снабдена съ достатъчно електрическа енергия. Тѣмко затова тя, въ сравнение съ другитъ области, остава видимо твърде назадъ въ своето стопанско развитие. Министерството, обаче, е взело грижата за бърза електрификация и на тая областъ, като счита, че въ бъдещата глобална доставка на електрически машини и материали срещу наши вземания отъ Германия Бургаската електрификационна областъ трѣбва да бѣде поставена на първо мѣсто.“

Това е само създаване на една надежда на Бургаската областъ. А азъ мисля, че може да се взематъ присърдце и да се направятъ повече постѣпки и действия тукъ-тамъ, защото въ Бургаско съществува мина „Черно-море“ съ електрически централи. Още навремето азъ казахъ, че ако се счита Северна България останала безъ електричество — което е истина — въ не по-добро положение се намира и Бургаската областъ, и че нищо не прѣчеше още тогава да се възложатъ на тая дирекция грижитъ за Бургаската областъ. Между прочемъ азъ тогава поддържахъ, че не бива даже да създаваме отдѣлна дирекция за Северна България. Трѣбва да създадемъ една обща дирекция за електрификация на България, като въ самия законъ дадемъ преднина на Северна България, за да може тя по-бързо да се електрифицира. Толкова по-наложително бѣше сега да се направи такава корекция въ закона, съ огледъ на току-що приетия планъ за електрификация на страната, за който планъ отчасти се спомена отъ г-на министра въ неговата речъ, и отчасти се дадохъ много малки и бѣгли сведения въ печата.

Време е сега при новото положение на нашата страна, при новитъ граници, електрификацията общо на страната да премине въ една дирекция. Дали тази дирекция ще бѣде наречена автономна, както е наречена сега, безъ да има каквато и да било автономностъ, или ще бѣде нѣкаква дирекция къмъ Министерството на благоустройството, това нѣма значение. Въ случая формитъ играятъ много малка роль. Отъ значение е, какви задачи ще се възложатъ и какви възможности ще ѝ се дадатъ. И съ основание въ мотивитъ на законопроектитъ се изтъква, че чрезъ настоящото измѣнение се цели да се дадатъ повече сръдства. И действително, когато азъ прочетохъ мотивитъ, допушахъ, че ще се отпуснатъ повече сръдства. Дирекцията е имала редовни приходи 40 милиона лева, вмѣсто най-малко 25 милиона лева, както бѣше предвидено досега въ закона. Сега се предвиждатъ редовни приходи 40 милиона лева, които финансовиятъ министръ може да ги даде и по-досегашния текстъ на закона, макаръ въ него да е казано: „най-малко 25 милиона лева“. Значи, ако има пари, той ще даде и 40 милиона лева, ще даде и 50 милиона лева, ще даде и 60 милиона лева. И за това нѣщо не е необходимо нѣкакъвъ специаленъ текстъ на закона, защото и при сега съществуващия текстъ той пакъ може да даде повече сръдства, както може да отдѣли въ нѣкои случаи повече сръдства и за пѣтица, като ги даде малко по-късно, или да ги даде тогава, когато намѣри пари.

Азъ не правя упрѣкъ, но казвамъ, че измѣненията не промѣнятъ положението по същество. Ако финансовиятъ министръ има пари, независимо отъ текста на закона, той ще даде на дирекцията пари; ако нѣма пари, текстътъ на закона нѣма да го застави да даде пари, както и презъ мое време не сѣ давали пари за пѣтица, като е казано: нѣма; въ закона е казано, но надъ закона стои възможността!

Така че по този въпросъ време е да се направи промѣна въ закона за електрификация на Северна България, като дирекцията обхване цѣла България и като тя поеме цялата за провеждането на електрификационния планъ. Даже азъ отивамъ по-нататъкъ: не е необходимо да има

специална автономна дирекция, а тази дирекция да бѣде при Министерството на благоустройството, обаче съ точно очертани въ закона задачи, които има тя да разрешава за цѣлата страна, и добре снабдена съ сръдства. Къде ще наблегне тя да разреши своитъ задачи по-рано или по-късно, това е въпросъ на планъ. Азъ въ нищо не се дразня отъ желанието на министерството въ това отношение: нека най-напредъ да бѣде електрифицирана Северна България — безразлично ми е. Но нека да се иматъ предвидъ и онѣ части отъ нашата страна, които страдатъ твърде много отъ липсата на електричество. Това е необходимо толкова повече, защото, каквото и да правимъ, електроизточницитъ въ нашата страна оставатъ винги въ Южна България. Такова е положението. Тамъ сѣ минитъ, тамъ сѣ по-големитъ възможности да се добива електрическа енергия. Въ Северна България има по-малко възможности. Целта ще бѣде да се създадатъ електроизточници и да се взематъ мѣрки за прехвърлянето на енергията.

Второто нѣщо, за което искамъ да обърна внимание, е, че и за електрифицирането на малкитъ селища трѣбва също така да се взематъ мѣрки. Азъ не зная — не ми е възможно да зная — доколко се използва единъ специаленъ законъ отъ минало време, който дава право на Министерството на благоустройството да доставя материали за електропроводи тѣй, както се доставятъ материали за водопроводи, като заплащането имъ отъ страна на общинитъ — дотолкова доколкото тѣ сѣ задължени да плащатъ тѣзи материали — става на разсрочки. Естествено, сега ние имаме една голѣма прѣчка, защото отъ-внѣшъ можемъ да доставяме много малко материали. Доколкото е възможно, нека този законъ се тури въ действие; или, ако е билъ поставенъ въ действие досега, нека да се разшири неговото действие въ бъдеще, за да бѣдатъ подпомогнати малкитъ селища. Ние не можемъ да разчитаме, че малкитъ селища съ свои сръдства, съ свои технически възможности ще могатъ да се електрифициратъ, тѣй както не можемъ да разчитаме, че малкитъ селища могатъ да се снабдятъ съ вода, ако държавата не имъ се притече на помощъ съ възможноститъ, съ които разполага — технически подготвени хора и материали.

Съ § 1 отъ законопроекта се иска, въ чл. 1 отъ закона думата „Плѣвненъ“ да се замѣни съ „София“. Членъ 1 отъ закона гласи: (Чете) „Учредява се „Дирекция за електрификация на Северна България“ съ седалище гр. Плѣвненъ.“ По този въпросъ твърде много се говори. И дотогава, докогато дирекцията съществува като Дирекция за електрификация на Северна България, правилно е, тя да има седалището си нѣкъде въ Северна България. Това може да има известни неудобства, но то има същевременно и преимущества; както и ако дирекцията остане въ София, също ще има известни неудобства, но и известни неудобства. Най-правилното и най-удобното е дирекцията да бѣде тамъ, където се чувства най-много нужда отъ нея. По този въпросъ навремето, въ 1940 г., когато се създаваше законътъ, се говори и се установихме, седалището на тая дирекция да бѣде Плѣвненъ, тѣй както, въпрѣки искането на Министерството на желѣзницитъ, ние установихме седалището на Дирекцията на корабоплаването по Дунава да бѣде въ Русе. Не бива да се разрешаватъ тѣзи въпроси съ огледъ на това дали шефове, които заематъ ржководни постове, желаятъ или не желаятъ да отидатъ въ провинцията. Законътъ въ продължение на две години не бѣ изпълненъ въ това отношение. Най-после можемъ да приемемъ за извинително, че за туй време трѣбваше да се извършатъ известни организационни работи, дирекцията трѣбваше да се постави на краката си, да се образува и т. н., но вече следъ две години е време тя да отиде тамъ, където ѝ е мѣстото.

Като правя такъвъ въпросъ специално за Дирекцията за електрификация на Северна България, същевременно азъ трѣбва да кажа, че въобще тенденцията за натрупване на учрежденията въ София продължава да съществува и продължава да се налага и на министри, и на насъ, които одобряваме законитъ. Затова ние ще продължаваме да чувствуваме все по-голѣма и по-голѣма нужда отъ жилища и отъ сгради за учреждения въ София. Погледнете само колко хотели сега сѣ реквизирирани и поставени въ услуга на новоустановени учреждения въ София! Ако това бѣше наложително и може би практично, когато нашата страна бѣше въ оастренитъ отъ мирнитъ договори граници, и София тогава нѣкакъс бѣше близу до всички пунктове, днѣсъ вече въ голѣма България ние трѣбва да дадемъ възможностъ на много отъ нашитъ провинциални градове да напредватъ, като прибератъ частъ отъ администрацията, стопанска и друга, при себе си.

**Д-ръ Никола Минковъ:** Много право.

**Инж. Спасъ Ганевъ:** Ние чуваме сега: опитно поле за бубарство — в София; опитно поле за земеделие — в София. И кой знае още какви опитни полета ще създадем в София!

**Д-ръ Никола Минковъ:** Институтът за глухонѣми, Институтът за слѣпи!

**Инж. Спасъ Ганевъ:** Да, Институтът за слѣпи и каквото щете още. Всичко е в София!

Докато, отъ една страна, искаме да спремъ спекулата съ имотитѣ и да подобримъ положението на софийскитѣ граждани да могатъ да намиратъ квартири и, следователно, да се избѣгне една жилищна криза, това постоянно натрупване на учреждения в София, което не е въ полза нито на административното, нито на самата София, продължава да върви. Ние натрупваме София даже и съ индустриални заведения. Навремето имаше едно девето постановление на Министерския съветъ, което спираше по-нататъшното развитие на индустрията в София. Който искаше да създаде по-голяма индустрия, трѣбваше да се оттегли, да отиде въ провинциалнитѣ градове. Това постановление не само не се спазва, но отчасти развитието на индустрията в София каточели се разшири предвидъ на особенитѣ сегашни условия, като се казва, че фабрикийтѣ трѣбва да продължаватъ да работятъ, защото стопанството иска това. Все пакъ, азъ мисля, че ние трѣбва да бъдемъ предпазливи въ това отношение.

Азъ не искамъ да споменавамъ длъжностни лица и учреждения, които сега сѣ въ София, но които по-добре биха изпълнили своитѣ задачи, ако отидѣха тамъ, за където тѣ сѣ предназначени. Нека да не правимъ тази грѣшка! Ето сега, напримеръ, Министерството на благоустройството отчуждава една сграда, мѣстото на която ще послужи, следъ събирането ѝ, да се разшири сградата на министерството. Тази сграда днесъ се използвава отъ Дирекцията за електрификация на Северна България. Защо трѣбва да я използвава тя, когато и безъ туй има учреждения, които търсятъ помѣщения и за които се реквизираха хотели!

Безъ да искамъ да прѣча на нѣкого да прокарава хубави реформи тукъ и тамъ, азъ смятамъ, че чл. 1 трѣбва да си остане съ старата редакция, за което ще се мотивирамъ, когато дойда до управителния съветъ, защото по-нататкъ съ § 4 отъ законопроекта се установява, щото и управителниятъ съветъ да заседава въ София. Азъ ще припомня какъ приехме закона: „Управителниятъ съветъ се състои отъ: председател — главниятъ директоръ на общественитѣ сгради, жилищата и благоустройството, единъ електронинженеръ, измежду тия на Главната дирекция на общественитѣ сгради, жилищата и благоустройството“ — делегатъ на министъра и назначенъ отъ него. Това сѣ двамата души, които иматъ постоянното си седалище въ София. Всички останали членове на управителния съветъ, още петъ души, сѣ хора, които трѣбва да бъдатъ взети изключително отъ Северна България. Тѣ сѣ: по единъ представител — електронинженеръ — на Инженеро-архитектната камара и Съюза на българскитѣ инженери и архитекти — избрани отъ съответнитѣ организации въ областта, обектъ на дирекцията; представител на общественитѣ електроснабдителни предприятия въ Северна България — пакъ отъ тамъ; представител на индустрията въ Северна България, посоченъ отъ съответнитѣ търговско-индустриални камари, и представител на останалитѣ видове консуматори отъ Северна България, посоченъ отъ Съюза на градоветъ, пакъ отъ Северна България.

Най-после, за удобство, може да се допусне въ известни случаи управителниятъ съветъ да заседава въ София, обаче седалището на дирекцията трѣбва да бъде въ Северна България, безразлично къде: въ Плевенъ, Търново, Русе, или където щете, това може да се прецени. Въ всѣки случай трѣбва да бъде въ центъра на областта, която ще се електроснабдява.

Също така навремето и управлението на „Вжча“ бѣше тукъ въ София, а после отиде въ Пловдивъ, съ тая разлика, че днесъ управителниятъ съветъ продължава да заседава тукъ, защото повече отъ членоветѣ му сѣ лица, които заематъ постове въ София, обаче самото управление — директоръ, членъ-делегатъ и пр. — сѣ въ Пловдивъ при централната си, въ центъра на областта, която тя електроснабдява.

Тѣзи сѣ двѣ сжществени бележки, които искахъ да направя. Ще трѣбва да обърнемъ внимание, че редакцията на § 3 не отговаря на казаното въ мотивитѣ относно не-

плащането на данъци, обгербването на договори и т. н. Въ мотивитѣ се казва, че за да се спестятъ срѣдства на дирекцията, които сега се набавятъ отъ заема, който ѝ е даденъ, доставчицитѣ трѣбва да бъдатъ освободени отъ данъци, отъ обгербване на договоритѣ и т. н., за да не ги плаща тя, а въ същото време да търси заеми. Много право! Обаче редакцията на § 3 е неправилно съставена. Ще я прочета дословно. (Чете) „Договарящитѣ съ дирекцията страни по всички доставки, предприятия, работи, строежи, закупуване и доставяне на електрическа енергия и др. се освобождаватъ отъ всѣкакви сегашни или бъдещи данъци, налози, мита, берии, такси, права, гербъ и др. по който и да било законъ.“ Тѣй както е казано, „доставяне на електрическа енергия“, азъ го разбирамъ, че се е искало да се каже по доставяне на електрическа енергия за строежитѣ на дирекцията, за нейнитѣ нужди, а не когато дирекцията доставя електрическа енергия на нѣкого. Този параграфъ трѣбва добре да се поясни въ комисията, за да не се разбира, че договоритѣ, които дирекцията ще сключва за доставяне на електрическа енергия на частни лица или на индустриални предприятия за тѣхнитѣ нужди, ще бъдатъ освобождавани отъ тѣзи данъци, гербъ, такси и пр. Може би съ една малка добавка този параграфъ ще бъде поясненъ, за да отговори на мотивитѣ на законопроекта.

Друго сжществено измѣнение нѣма, освенъ това, че докато досега назначаването на персонала въ тая автономна дирекция ставаше отъ нейния директоръ по представяне на управителния съветъ, въ бъдеще, съгласно § 6 отъ законопроекта, директорътъ ще представя на министъра на общественитѣ сгради, жилищата и благоустройството за назначение и уволнение техническия и административенъ персоналъ, а началникътъ на бюджетната контрола ще се назначава отъ министъра на финанситѣ. Най-сетне, това е въпросъ за управление. Сега повечето отъ функциитѣ сѣ събрани въ ръцетѣ на министритѣ и противъ туй никого не мога да наведе нищо. Но вие виждате, че отъ автономността на дирекцията не остава нищо: персональтъ се назначава отъ министъра на благоустройството; дирекцията си е въ София — засега поне — въ Дирекцията на благоустройството. Единственото право, което има тя, то е да сключва заеми срещу своитѣ приходи. При това положение, при едно разширение и съответно поддѣляне на отдѣленията на Дирекцията на благоустройството, безъ да даваме голѣмото име „автономностъ“ на тази дирекция, каквото автономностъ фактически нито е необходима, нито може да има въ сегашнитѣ времена, когато всичко се държи отъ изтънчителната властъ, респективно отъ министъра, тая дирекция може да разреши електрификационнитѣ задачи, като си остане чисто и просто една дирекция при Министерството на благоустройството.

Съ тѣзи нѣколко бележки, които моля да бъдатъ взети предвидъ отъ комисията, азъ завършвамъ това, което имахъ да кажа по законопроекта. (Ръкоплѣскания)

**Председателъ Христо Калфовъ:** Има думата народниятъ представителъ г-нъ Игнатъ Хайдудовъ.

**Игнатъ Хайдудовъ:** (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Представениятъ ни законопроектъ и по-специално § 1, въ който се говори за премѣстване седалището на Дирекцията за електрификация на Северна България отъ Плевенъ въ София, главно ме принуди да взема думата. На поставения отъ мене въпросъ на г-на министъра на благоустройството, каква нужда наложи това, азъ по-лучихъ една освѣтления, които не ме задоволиха. Г-нъ министърътъ каза: „Вие, плевенскитѣ народни представители, искате да прокарате локаленъ патриотизъмъ!“ За моя радостъ, обаче, трѣбва да забележа, че преждеговориваниятъ, който не е отъ Плевенъ и който е специалистъ въ тази областъ, като направи бележки по нѣкои параграфи отъ законопроекта, направи възразнение и по този параграфъ. Азъ трѣбва да подчертая още, че и много отъ г-да народнитѣ представители не сподѣлятъ предложението да се премѣсти седалището на тази дирекция отъ Плевенъ въ София.

Азъ също не сподѣлямъ това предложение, като заявявамъ, че нѣма да гласувамъ този параграфъ, защото освѣтленията, които лично на менъ ми даде г-нъ министърътъ на благоустройството, не ме задоволяватъ, азъ убеденъ съмъ, че нѣма да задоволятъ и васъ.

Г-да народни представители! Г-нъ Ганевъ подчерта, че може да има известни неудобства — както и г-нъ министърътъ подчерта — ако седалището на Дирекцията за електрификация на Северна България бъде въ Плевенъ!



но неудобства ще има, и то много по-големи, ако седалището бъде в София. Както съ някои законоположения ние създаваме възможност да се обезлюдяват наши градове, наши големи стопански центрове, тъй и в това постановление азъ съзирамъ стремлението, желанието на известни български чиновници да дойдатъ в София, където сж семействата имъ, и където тй, безспорно, намиратъ по-големи удобства за живяне и по-големи развлечения.

Азъ се обявявамъ категорично противъ § 1 отъ законопроекта. Същото мнение ще изкажа и въ комисията. При изказанитъ се вече двама народни представители противъ законопроекта, и по-специално противъ някои негови параграфи, азъ съмтамъ, че г-нъ министърътъ няма и не може да иска гласуването на законопроекта на второ четене по спешностъ. Ще моля народното представителство да усвои становище, седалището на Дирекцията за електрификация на Северна България да бъде Плевенъ. (Ржкоплъскания)

**Председателъ Христо Калфовъ:** Има думата г-нъ министърътъ на общественитъ сгради, пътищата и благоустройството.

**Министъръ инж. Димитъръ Василевъ:** Г-да народни представители! Азъ мисля, че г-нъ инж. Спасъ Ганевъ излиза отъ някои общи съображения, като прави известни бележки по законопроекта. Обаче народниятъ представителъ г-нъ Хайдудовъ излиза изключително отъ локални съображения, ...

**Никола Захариевъ:** А, не.

**Дени Костовъ:** Това не е вѣрно.

**Министъръ инж. Димитъръ Василевъ:** ... по-вече Дирекцията за електрификация на Северна България щѣла да бъде премѣстена отъ Плевенъ в София. Ако излизаме отъ такива съображения, азъ ще моля да бъде премѣстена дирекцията в градъ Шуменъ, защото азъ съмъ отъ Шуменъ.

Дирекцията за електрификация на Северна България бѣше учредена преди година и половина. Искреното желание мое и на правителството бѣше, дирекцията да бъде в Плевенъ, защото Плевенъ е центъръ на Северна България. Обаче, като се започна работата, оказа се, че директорътъ и повечето отъ чиновницитъ електротехници трѣбва да бъдатъ непрекъснато в връзка съ Министерството на благоустройството, респективно съ отѣленито за електрификация.

**Игнатъ Хайдудовъ:** Връзката ще се състои по телефона, г-не министре.

**Министъръ инж. Димитъръ Василевъ:** Следъ това съжитѣ тѣзи функционери в Дирекцията за електрификация на Северна България трѣбваше да участвуватъ въ изработването на общия, генералния електрификационенъ планъ на България, който е действително едно крупно дѣло и за който ние не можехме да дадемъ големи данни, тъй като не сж намѣрени удобни случаи за това досега.

Трето, директорътъ за електрификация на Северна България, както ви казахъ, участвува въ Висшия електрификационенъ съветъ, който заседава почти всѣка седмица.

Четвърто, той участвува въ междупарламентни заседания въ Българската земеделска и кооперативна банка и въ други учреждения все въ връзка съ електрификацията на Северна България.

Сжко така и за провѣрителния съветъ, който изцѣло се състои отъ хора отъ София, за да може по-често да извършва своитѣ провѣрки, своята контрола, е най-удобно дирекцията да бъде пакъ в София.

Моятъ колега Спасъ Ганевъ каза, че действително досега още нищо не било направено за Бургаската електрификационна област. Азъ ви направихъ една декларация при речта си по защита на бюджета на Главната дирекция на строежитѣ, казахъ тогава, че правителството ще обърне особено внимание за електрификацията на Бургаската електрификационна област предвидъ на това, че тя е останала въ това отношение извънредно назадъ, което пъкъ се отразява много златорно върху нейното стопанско развитие изобщо. Ние никога не сме забравили тази наша задача. И азъ мога да ви кажа, че преди известно време възложихъ на Дирекцията за електрификация на Северна България и тази задача, да започне да проучва по кой начинъ ще може да се електрифицира и Бургаската електрификационна област, защото другъ, който да се заложи съ тази задача, азъ не можахъ да намѣря. Следователно, пакъ ще бъде най-удобно отъ София тази дирекция да се занимава и съ тази задача, тъй като тя е свързана съ общата електрификация на Южна България.

Г-да народни представители! Тукъ се подчерта, че задачитѣ въ връзка съ електрификацията се увеличиха вследствие на това, че ние щастливо приобщихме къмъ нашата земя и поробенитѣ ни краища. Азъ съмъ подчертавалъ много пъти и предъ васъ, и на друго мѣсто, че Дирекцията за електрификация на Северна България ще трѣбва да се преобърне въ Дирекция за електрификация на цѣла България. Азъ питамъ: удобно ли ще бъде по-диръ две години Дирекцията за електрификация на Северна България да се грижи за електрификацията и на Западнитѣ покрайнини, и на Македония, и на Тракия и т. н.? Това ще бъде съвършено неудобно. Азъ ви увѣрявамъ, че тъй както напредватъ работитѣ, ние действително въ най-скоро време — това бѣше основниятъ стимулъ за създаването на тази дирекция — ще можемъ да изравнимъ електрификацията на Северна България съ тази на Южна България и веднага да се заложимъ съ общитѣ задачи за електрификацията на цѣлата страна.

Ето защо азъ намирамъ, че действително не отъ никакви локални съображения, не отъ никакви дребни съображения на честолюбие и т. н. трѣбва да решаваме въпроса, де да остане седалището на дирекцията, а единствено отъ това, къде тя най-добре ще разреши своитѣ задачи, къде най-целесобразно ще може да постигне своята целъ, която си е поставила.

Това е, което имамъ да ви кажа по въпроса за седалището на Дирекцията за електрификация на Северна България. (Ржкоплъскания)

**Председателъ Христо Калфовъ:** Г-да народни представители! Ще пристѣпимъ къмъ гласуване. Които приематъ на първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за учредяване на Дирекция за електрификация на Северна България, обнародванъ въ „Държавенъ вестникъ“, брой 130, отъ 12 юний 1940 г., моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектътъ ще бъде изпратенъ въ комисията.

Минаваме къмъ точка пета отъ дневния редъ:

**Първо четене на законопроекта за язовира „Росица“.**

Моля г-да народнитѣ представители, които приематъ да се прочете само законопроекта, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да го прочете.

**Докладчикъ Лазаръ Поповъ:** (Чете)

### „ЗАКОНОПРОЕКТЪ за язовира „Росица“.

Чл. 1. Целта на мѣроприятието е използване водитѣ на р. Росица за напояване на около 300.000 декара полски имоти и за най-рационално добиване на електрическа енергия.

Чл. 2. Мѣроприятието обхваща направата на:

- язовиръ на р. Росица подъ с. Горско-Косово;
- главната напоителна канална мрежа и всички съоръжения по нея;
- електрически централни при селата Горско-Косово, Красно-Градище и електропроводъ високо напрежение;
- залесителни и укрепителни работи въ водосборния басейнъ на р. Росица;
- и всички други необходими съоръжения за реализиране на мѣроприятието.

Чл. 3. Изпълнението на работитѣ по горното мѣроприятие се възлага на Главната дирекция на строежитѣ при Министерството на общественитѣ сгради, пътищата и благоустройството — отѣлъ „Водни строежи“.

Програмата за строежитѣ се одобрява отъ Министерския съветъ.

Чл. 4. При изпълнението на горнитѣ работи законътъ за бюджета, отчетността и предприятията не е задължителенъ. Разходите ще се извършватъ по специаленъ правилникъ, одобренъ отъ Министерския съветъ.

Чл. 5. Електрическата частъ на мѣроприятието ще се изпълни въ съгласие съ Дирекцията за електрификацията на Северна България.

Чл. 6. Разходите за изпълнението на горнитѣ работи се разпредѣлятъ между заинтересуванитѣ, както следва:

а) отъ вноската въ Главната дирекция на строежитъ при Министерството на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството, за подобрене и увеличение на работната земя, съгласно закона за извънредния бюджетен кредит по бюджета на Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти за 1941 бюджетна година 100.000.000 л.;

б) отъ стопанитъ, имотитъ на които влизатъ въ напоителнитъ зони и могатъ да се ползватъ отъ мѣроприятието, общо 100.000.000 л.;

в) отъ дългосрочни заеми, сключени подъ гаранцията на държавата.

Чл. 7. Облаганията на отдѣлнитъ стопани става по закона за воднитъ синдикати, като всички заинтересувани членуватъ задължително въ образуванитъ водни синдикати. Последнитъ разпредѣлятъ дължимитъ суми между заинтересуванитъ стопани, пропорционално на напоенитъ площи, за да се изплатятъ въ срокъ отъ 15 години.

Чл. 8. Срещу постѣпленията по чл. 6, букви б и в, за посрѣщане на разходите по мѣроприятието, министърътъ на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството сключва заемъ при Българската земедѣлска и кооперативна банка. За тѣзи вземания Българската земедѣлска и кооперативна банка се ползува съ привилегии.

Постѣпленията отъ припаднация се дълъ на заинтересуванитъ стопани, съгласно чл. 6, буква в, се внасятъ въ Българската земедѣлска и кооперативна банка отъ образуванитъ водни синдикати.

Чл. 9. Образуванитъ водни синдикати поематъ на свои сръдства постройката и експлоатацията на разпредѣлителната, напоителната и отводнителната канална мрежи и съоръженията по тѣхъ, като за целта сключватъ заеми отъ фонда за напояване и отводняване на земитъ, съгласно закона за напояване и отводняване на земитъ.

Чл. 10. Изселването и настаняването на домакинствата отъ селата Горско-Косово и Бара, както и отчужденията за язовира, главната канална мрежа, електрическитъ централи и всички други постройки, пѣтища и съоръжения ставатъ отъ и за смѣтка на държавата.

Чл. 11. Изселването, настаняването и оземляването на домакинствата отъ селата Горско-Косово и Бара ще стане по закона за вътрешно преселване и заселване.

Чл. 12. Всички материали, машини, сѣчива и др., нуждни за мѣроприятието, се освобождаватъ отъ вносно мито и всѣкави други данѣци, бериин, такси, товарни и други права, включително такситъ по членове 3 и 71 отъ закона за митницитъ, както и отъ гербовъ налогъ. Тѣзи материали се превозватъ по българскитъ държавни желѣзници по намалени тарифи.

Чл. 13. За прилагането на този законъ се изработватъ правилници, утвърдени съ царски указъ.

(Ето текстътъ на мотивитъ къмъ законопроекта:

### МОТИВИ

#### къмъ законопроекта за язовира „Росица“.

Г-да народни представители! Къмъ редицата мѣроприятия за увеличение дохода отъ земедѣлскитъ стопанства и за увеличение на работната земя, сега и Министерството на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството дохожда да даде единъ едъръ приносъ съ едно мѣроприятие, първата стѣпка къмъ което е законопроектътъ за язовира на р. Росица при с. Горско-Косово.

Съ този законъ ние слагаме началото за изграждането на едно мѣроприятие, отъ голѣмъ мащабъ и което има за целъ:

а) напояването на една площъ бруто отъ около 300.000 декара работна земя, разположена въ долините на рѣкитъ Росица и Осъмъ, и

б) добиването на евтина електрическа енергия отъ около 30 милиона киловатчаса годишно.

Напояваната площъ се намира въ най-интензивно земедѣлския край на Северна България. Тамъ всѣки декаръ земя се използва най-рационално. Гладътъ за земя тукъ е огроменъ. Ежегодно въ миналото хиляди опитни земедѣлци емигрираха за Унгария, Румъния и другаде, за да наематъ земи и упражняватъ градинарство. И сега въ тѣзи краища има на мѣста инсталирани помпи за напояване, които взематъ за напояване на единъ декаръ площъ по 500 и повече лева. Отъ тукъ може да се заключи колко се цени напояването отъ населението въ този край и колко подготвена е почвата за провеждане на такова мѣроприятие.

Ако Министерството на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството се спре на проекта за язовира „Росица“ и напояването на долините на р. Росица и отчасти

р. Осъмъ, това стана, защото именно въ него то намѣри събрани и съчетани всички най-благоприятни условия, които даватъ възможностъ съ най-малко сръдства да се получи по-голѣмъ стопански ефектъ.

Преди всичко тукъ имаме най-изгодни технически условия за реализиране на предприятieto. Мѣстото, гдето ще се построи язовирътъ на р. Росица подъ с. Горско-Косово, е топографически извънредно изгодно. Съ язовирна стена отъ минимални кубатури се получаватъ голѣми завирени обекти (при височина на стената отъ 45 м., безъ основитъ, се получава завиренъ обемъ отъ крѣгло 160 милиона кубически метра вода, кубатура на язовирната стена отъ крѣгло 138.000 кубически метра, при здрава основна скала за стената). Геологическитъ изследвания сѣ много благоприятни за случая. Мѣстата за строежа сѣ лесно достѣпни, и последниятъ може да бѣде проведенъ съ брѣзъ темпъ. Заливатъ се отъ язовира много малко работни земи и сравнително малко селища (селата Горско-Косово и Бара съ 257 семейства).

Стопанскиятъ ефектъ отъ мѣроприятието ще се изрази въ 3 насоки:

- а) напояване;
- б) добиване евтина електрическа енергия и
- в) ограничение на наводненията.

Какъвъ ще е стопанскиятъ ефектъ отъ напояването на около 300.000 декара работна площъ въ този край?

Срѣдното увеличение на дохода, като изключимъ интензивнитъ култури, при напояване, по събрани данни отъ различнитъ краища на страната, възлиза, скромно преценено, най-малко на 3 до 4 пѣти, или срѣдно отъ 1300-1500 л. на декаръ. Срѣдното пѣкъ увеличение стойността на единъ декаръ земя следъ въвеждане на напояването е 2.500 до 3.000 л.

Ако трѣбва да изразимъ съ цифри ползата отъ напояването на тѣзи 300.000 декара, следва да заключимъ, че увеличението на националния доходъ възлиза най-малко на 390 до 450 милиона лева годишно.

Отъ друга страна, общото пѣкъ увеличение на стойността на напояваната площъ възлиза на 750 до 900 милиона лева.

Следователно, увеличението на националния доходъ само за една година напълно покрива разходите за цялото мѣроприятие.

Но преди всичко само осигуряване на реколтитъ, независимо отъ по-голѣмата доходностъ на интензивното земедѣлие, както и доходността на едно развито скотовъдство, което ще се създаде съ създаването на условия за фуражъ, оправдава мѣрkitъ за напояването и рентиращитъ сръдствата, вложени въ него.

Но не само това. Напояването на земитъ е равнозначено съ създаване на една най-малко тройно по-голѣма културна площъ, като повдигането на земедѣлското производство предизвиква едно благоприятно въздействие и върху цялото останало стопанство.

Другиятъ благотворенъ стопански ефектъ отъ мѣроприятието ще бѣде добиването на около 30.000.000 киловатчаса електрическа енергия, която ще се прѣсне по цялата областъ отъ Плевенъ до Шуменъ и Русе.

Известно е, че Северна България въ електрификационно отношение е останала много назадъ. Електрическата енергия сега тамъ е недостатъчна и много скѣпа, защото се добива въ главната си частъ отъ множество локални термични и други централи, които иматъ голѣми производствени разходи, като при това се изнасятъ въ странство десетки милиони лева за гориво.

Чрезъ паралелно скачване на проектиранитъ нови централи чрезъ високоволтовъ електропроводъ съ другитъ по-главни централи въ областта ще се получи по този начинъ една здрава основа за електроснабдяване на Плевенската и Шуменската области съ евтина и изобилна енергия, отъ която се чувствува толкова голѣма нужда въ тѣзи области.

Съ сигурностъ може да се приеме, че произведената отъ новитъ централи електрическа енергия ще се пласира въ най-кѣсо време. Чрезъ това се осигурява рентирането на една голѣма частъ отъ вложения капиталъ за мѣроприятието, което сѣщо така бѣ едно отъ главнитъ съображения за даването на това мѣроприятие едно по-първо мѣсто въ реда на изпълнението на язовиритъ у насъ.

Ако приемемъ, че енергията ще се продава по 1 левъ за киловатчасъ, ще имаме единъ бруто доходъ отъ най-малко 30.000.000 л. годишно. Този годишенъ доходъ само е достатъченъ да послужи за анюитетъ (лихви и погашения) и за поддържане съоръженията на единъ капиталъ отъ 250 до 280 милиона лева.

Най-после, като голѣма стопанска облага отъ реализирането на това мѣроприятие, трѣбва да изтъкнемъ намалението на пакоститѣ отъ наводненията отъ язовира надолу и улеснение и намаление до минимумъ въ извършване на корекционнитѣ работи на р. Росица, а отчасти и по р. Янтра отъ устието на р. Росица надолу.

Язовирътъ на р. Росица съ обема си отъ 160.000.000 кубически метра вода ще окаже благотворно влияние върху всѣко наводнение на рѣката, като го смекчи въ единъ чувствителенъ размѣръ. Така, напримѣръ, наводнението на 28 юний 1939 г. при наличността на язовира при с. Горско-Косово щѣше да бѣде отслабено въ значителни размѣри, а това значи, при едно таква рѣдко катастрофално наводнение, спестяването на десетки милиони загуби и други и материални и човѣшки жертви.

Утре, когато свѣтътъ се отърве отъ бушуващата война, когато народитѣ, изтощени отъ нея и имащи най-голѣми нужди отъ сурови материали и продукти, ние, подготвени съ редица подобни мѣроприятия и строежи за засилване на националния доходъ, ще имаме едно голѣмо предимство.

Това е пътятъ, който трѣбва да се следва въ тази насока, и азъ дълбоко вѣрвамъ, че предложениятъ законопроектъ ще намѣри вашето одобрение.

Гр. София, 5 юлий 1941 г.

Министъръ: Инж. Д. Василевъ)

**Председател Христо Калфовъ:** Има думата г-нъ министърътъ на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството.

**Министъръ инж. Димитъръ Василевъ:** (Отъ трибуната. Чете) Г-да народни представители! Една отъ главнитѣ грижи на държавата е била и е увеличението на годишния националенъ доходъ на населението въ страната ни, като успоредно съ това е билъ налице и стремежътъ ѝ, това увеличение на националния доходъ да бѣде разпределено по-равномѣрно и по-справедливо между разнитѣ слесове на народа ни.

Къмъ редицата мѣроприятия въ тази насока, които се провеждатъ съ голѣмъ успѣхъ, съ тѣзи за увеличение дохода отъ земеделскитѣ стопанства и за увеличение на работната земя. Въ случая Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството идва да даде единъ едъръ приносъ съ редъ мѣроприятия, първата стѣпка къмъ които е законопроектътъ за язовира на рѣка Росица при с. Горско-Косово.

Съ този законопроектъ ние слагаме началото за изграждане на едно мѣроприятие отъ голѣмъ мащабъ. То си поставя следнитѣ главни цели:

- а) напояването на една площъ бруто отъ около 300.000 декара работна земя, разположена въ долините на рѣкитѣ Росица и Осъмъ;
- б) добиването на евтвна електрическа енергия отъ около 30.000.000 киловатчаса годишно, и
- в) обуздаване на рѣка Росица.

Г-да народни представители! Въпросната напоявана площъ се намира въ най-интензивния земеделски край на Северна България. Тамъ всѣки декаръ земя се използва най-рационално. Гладътъ за земя е огроменъ. Ежегодно въ миналото хиляди опитни земеделци емигрираха за Унгария, Чехия, Румъния, даже Германия и другаде, за да наематъ земи и упражняватъ градинарство, съ което сѣ възбуждали удивление не само у тамошнитѣ земеделци, но и въ срѣдитѣ на по-критичната преценка. Азъ още си спомнямъ думитѣ на моя професоръ по водни строежи, свѣтено известниятъ д-ръ Францъ Кройтеръ, който казваше, че въ областта на градинарството най-голѣмитѣ майстори сѣ българскитѣ градинари, които всѣка година заливатъ цѣла Срѣдна Европа и изкарватъ на нейнитѣ пазари най-вкуснитѣ и хубави зеленчуци.

Въ този край отдавна съществуватъ напоявания на малки комплекси земи въ землищата на селата Сухиндолъ, Бѣла-черква, Михалци и други, кждето напояването се извършва чрезъ помпи при скѣпа електрическа енергия, а въ землището, напримѣръ, на с. Михалци, за напояване на земи отъ рѣка Негованка, идеща отъ с. Еменъ, за садене съ лозови разсадници се плаща отъ 1.500 до 2.000 л. на декаръ. Независимо отъ това, както вече казахъ, най-голѣмиятъ контингентъ градинари, които ежегодно отиватъ „на бахча“ въ различнитѣ краища на България, както и въ Румъния, Унгария, Чехия и др., сѣ именно отъ този край — Горноорѣховско, Павликенско и др., по долините на рѣкитѣ Янтра и Росица.

Площта, която се предвижда да се напоява въ долините на рѣкитѣ Росица, Осъмъ и Янтра, обхваща землището на 25 села съ едно население отъ 60.000 жители и има крѣгло 525.000 декара. Отъ тѣхъ крѣгло 400.000 декара сѣ обработваема площъ, а останалата площъ е гори, мери и пустѣщи земи. Годната за напояване площъ е нето 260.000 декара, т. е 50% отъ цѣлото землище на тѣзи селища. Ето и земеделската статистика за стопанската 1940 г. на тѣзи земи, събрана официално.

Съ зърнени храни тамъ сѣ засѣти 251.000 декара, или общо 47.8% отъ цѣлата площъ; съ соя — 13.100 декара, или 2.4%; съ окупни растения — 5.600 декара, или 1%; или общо тѣзи култури заематъ 51.2% отъ общата засѣта площъ.

По-нататѣкъ имаме засадени съ: овощни градини, ягоди, бостани — 13.300 декара, или 2.5%; съ зеленчукови градини — 5.100 декара, или 0.9%; съ лозя и лозови разсадници — 42.700 декара, или 8.1%; съ маслодайни — 1.900 декара, или 0.3%; съ влакнодайни — 2.000 декара, или 0.4%; съ индустриални — 7.400 декара, или 1.3%; съ разни култури — 10.600 декара, или 2%.

Следъ това следватъ ливадитѣ — естествени и изкуствени — 43.800 декара, или 8.3%; угарь — 3.800 декара; пустѣщи земи — 5.900 декара; мери — 53.800 декара и гори — 65.300 декара.

Г-да народни представители! Отъ тази статистика се вижда, че зърненитѣ храни заематъ отъ цѣлата площъ 51.2%, а интензивнитѣ култури и ливадитѣ — 23.8%. Останалата площъ — угари, пустѣщи земи, мери и гори — съставлява 25% отъ общата площъ. Отъ сѣщата статистика се вижда още, че лозята заематъ една площъ отъ 42.700 декара, ливадитѣ — 43.800 декара, а овощнитѣ и зеленчукови градини и други интензивни култури — общо 43.300 декара. А общо само тѣзи видове култури заематъ 126.800 декара, което съставлява вече 49% отъ предвидената за напояване отъ язовира нето площъ отъ 260.000 декара.

Отъ статистическитѣ данни, дадени въ тази таблица, се вижда още, че отъ цѣлото землище на тѣзи 25 села, включително гори, мери и пустѣщи земи, общо отъ 525.000 декара, се ползува едно население отъ 60.000 жители — споредъ официалната статистика отъ 1934 г. Значи, пада се срѣдно на глава по 8-8 декара, или на едно домакинство отъ срѣдно 5 члена — 44 декара. Сѣмѣнемъ ли само работната земя, т. е 400.000 декара, тогава на домакинство се падатъ само по 34 декара.

Независимо отъ това, всѣкому е известно, че всѣко рационално земеделско стопанство трѣбва да засѣва най-малко 25% отъ обработваемата си площъ съ фуражъ, абсолютно необходимъ за скотовѣдството — която задача се поставя на едно отъ първитѣ мѣста въ предметното мѣроприятие, независимо отъ напояването на други култури. Всички въ България признаватъ, че трансформацията на земеделското стопанство цели най-напредъ създаване на едно действително скотовѣдство, което не би било възможно безъ обилень и евтинъ фуражъ. А при нашитѣ климатически условия по-обилень фуражъ не може да имаме, освенъ по пътя на напояването.

Не трѣбва да се забравя, че кризитѣ въ нашето скотовѣдство съответствуватъ на сушавитѣ години, когато се коли голѣмъ процентъ не само отъ обикновения добитѣкъ, но и отъ породистия. Презъ 1933 г., напримѣръ, при една сравнително малка суша, е било изклано голѣмо число добитѣкъ. Само на гара Червенъ-брѣгъ сѣ били натоварени 10.600 породисти бичета (юнци) за софийската кланица и продадени за месо срѣдно срещу 800 л. на глава, а всжщностъ тѣ сѣ стрували на пазара като разплодници по 7-8 хиляди лева.

Ето единъ примѣръ, какъ липсата на фуражъ се отразява катастрофално за нашето земеделие, респективно за нашето скотовѣдство.

Знае се, че въ странитѣ Холандия, Дания, Естония, Финландия, Северна Германия, кждето земеделското население се радва на едно завидно благосъстояние, главниятъ поминѣкъ на населението, е скотовѣдството. Последното създава условия на земеделскитѣ домакинства да използватъ труда на своитѣ членове презъ всички сезони на годината.

Прочее, това е то толкова желаната отъ всички трансформация въ нашето земеделско стопанство, която ще може да се тури въ ходъ, щомъ като се създадатъ условия за производство на обилень и евтинъ фуражъ, което пѣкъ отъ своя страна не е възможно безъ напояване.

Г-да народни представители! Независимо отъ изложението, има още редица други по-доходни култури, които

при режима на напояването ще намърят своето съответно място за увеличение дохода от декаръ работна земя, което, безспорно, не е могло да стане досега въ голъми размъри, поради досегашния режим на рѣка Росица, при който, безъ съответно водохранилище, не е било възможно да се удовлетворятъ нуждитъ на земедѣлието. Фактътъ, че населението напоява земята тамъ, гдето има възможност, макаръ и въ сравнително ограничени площи, при извънредно скъпо заплащане на напоявания декаръ, показва, че това будно население има пълното съзнание за ползата отъ напояването и че въ долината на рѣка Росица има не само проявени инициативи за напояване, но има и голъмо съзнание за значението на напояването при бъдещата така желана трансформация на земедѣлското стопанство.

Отъ всичко това може да се заключи, изобщо, колко се цени напояването отъ населението въ този край и колко подготвена е почвата за провеждане на такова мѣроприятие. Безспорно, крайната ни цель трѣбва да бѣде: нито единъ декаръ българска земедѣлска площъ, която може да се напоява, да не се остави безъ това благо, безразлично гдето се намира тя. Набелязани сѫ вече досега три голъми напоятелни комплекси, свързани съ направата на язовири, а именно язовиритъ на рѣкитѣ Тополица, Тунджа при мѣстността „Копринка“ и този на рѣка Росица при с. Горско-Косово. Реализирането на тѣзи проекти е една голъма национална задача, която ни предстои отъ сега нататкъ и която ще се проведе на всѣка цена въ най-близко време.

Ако Министерството на общественитѣ сгради, пътищата и благоустройството не спрѣ на проекта за язовира „Росица“ и напояването на долините на рѣка Росица и отчасти на рѣка Осъмъ и рѣка Янтра, това стана, защото именно въ него се намираха събрани и съчетани всички най-благоприятни условия, които даватъ възможностъ съ най-малко срѣдства да се получи най-голѣмиятъ стопанскъ ефектъ, и то въ възможно най-късъ периодъ отъ време.

Г-да народни представители! Преди всичко, тукъ имаме най-изгодни технически условия за реализиране на предприятието. Мѣстото, където ще се построи язовирътъ на рѣка Росица подъ с. Горско-Косово, е топографически извънредно изгодно. Съ язовирна стена отъ минимална кубатура се получаватъ голѣми завирени обеми. При височина на стената отъ 45 метра, безъ основитѣ, се получава завиренъ обемъ отъ кръгло 160 милиона кубически метра вода при кубатура на язовирната стена отъ кръгло 138.000 кубически метра, при здрава основна скала за стената. Геологическитѣ изследвания сѫ много благоприятни за случая. Изучванията, които се направиха въ тази насока — сондажни галерии и шахти, дълбоки ядкови сондажи, достигачи до 40 м. подъ леглото на рѣката, и множество прорѣзи и сондажни кладенци — установяватъ, че язовирната стена ще има за легло здрава и плътна скала. Мѣстата за строежа сѫ лесно достъпни и язовирната стена ще може да бѣде построена съ брѣзъ темпъ. Отъ язовира се заливатъ много малко работни земи и сравнително малко селища, а именно селата Горско-Косово и Бара, съ общо 257 семейства.

Г-да народни представители! Стопанскиятъ ефектъ отъ мѣроприятието ще се изрази въ три насоки: а) напояване; б) добиване естествена електрическа енергия и в) ограничаване на наводнеността.

Какъвъ ще е стопанскиятъ ефектъ отъ напояването на около бруто 300.000 декара работна площъ въ този край?

Достатъчно е да се проследятъ правенитѣ анкети за тази цель въ различнитѣ краища на страната, тамъ, където напояванията сѫ вече проведени. Така, срѣдното увеличение на дохода отъ декаръ и срѣдната увеличена стойностъ на земята следъ напояването сѫ следнитѣ:

а) за порѣчието на р. Марица, срѣдниятъ доходъ отъ декаръ следъ напояването е 1.785 л., а преди напояването — 624 л., т. е. вследствие на напояването доходътъ се е увеличилъ съ 1.161 л. срѣдно на декаръ. Стойността на земята преди напояването е била срѣдно 1.871 л., следъ напояването — 4.152 л., т. е. срѣдното увеличение на стойността на земята следъ провеждане на напояването е 2.281 л.;

б) за порѣчието на р. Струма срѣдниятъ доходъ отъ декаръ следъ напояването е 2.325 л., а преди напояването — 1.012 л., т. е. вследствие на напояването доходътъ се е увеличилъ съ 1.313 л. Стойността на земята преди напояването е била срѣдно 2.004 л., следъ напояването — 6.597 л., т. е. срѣдното увеличение на стойността на земята следъ провеждане на напояването е 4.593 л.;

в) по порѣчието на р. Тунджа и други рѣки положението е следното: срѣдниятъ доходъ отъ декаръ следъ

напояването е 3.591 л., а преди напояването — 480 л., т. е. доходътъ се е увеличилъ срѣдно съ 3.111 л. Срѣдната стойностъ на земята следъ въвеждане на напояването е достигнала срѣдно до 7.435 л., а преди напояването е била 3.238 л., т. е. срѣдното увеличение на стойността на земята е 4.197 л.

Ако за нашия случай приемемъ срѣдното увеличение на доходъ, като изключимъ интензивнитѣ култури, отъ 1.300 до 1.500 л. на декаръ, а срѣдното пѣкъ увеличение стойността на единъ декаръ земя следъ въвеждане на напояването — 2.500 до 3.000 л., скромно преченено, и ако трѣбва да изразимъ съ цифри ползата отъ напояването на тѣзи 300.000 декара, следва да заключимъ, че увеличението на националния доходъ възлиза най-малко на 390 до 450 милиона лева годишно. Отъ друга страна, общото пѣкъ увеличение на стойността на напояваната площъ възлиза на 750 до 900 милиона лева. Следователно, увеличението на националния доходъ само за една година напълно покрива разходите за цѣлото мѣроприятие.

Г-да народни представители! Отъ този увеличенъ националенъ доходъ, на първо мѣсто държавата е, която ще вземе първа своя дѣлъ въ видъ на данъци. Да не говоримъ за съживяването на всички свързани съ земедѣлието занаяти и промишлености. Отъ увеличения доходъ на земедѣлца ще вземе свой пай и търговецътъ, и занаятчията, и българскитѣ държавни жѣлѣзници и т. н.

Но, преди всичко, само осигуряването на реколтитѣ, независимо отъ по-голѣмата доходностъ на интензивното земедѣлие, както и доходността на едно развито скотовъдство, което ще се създаде съ осигуряването на условията за култивизиране на фуражъ, оправдава мѣрцитъ за напояването и рентирането срѣдствата, вложени въ него.

Но не е само това. Напояването на земитѣ е равнозначещо съ създаването на една най-малко тройно по-голѣма културна площъ, като повдигането на земедѣлското производство предизвиква едно благоприятно въздействие и върху цѣлото останало стопанство.

Г-да народни представители! Другиятъ благотворенъ стопански ефектъ отъ мѣроприятието ще бѣде добиването, годишно, на около 30 милиона киловатчаса електрическа енергия, която ще се прѣсне по цѣлата областъ отъ Плевенъ до Шуменъ и Русе.

Известно е, че Северна България въ електрификационно отношение е останала много назадъ. Електрическата енергия сега тамъ е недостатъчна и много скъпа, защото се добива, въ главната си частъ, отъ множество локални, термични и други централи, които иматъ голѣми производствени разходи. При това за течно гориво се изнасятъ въ странство десетки милиони чужда валута.

Нѣколко водни централи въ тази областъ — въ Търново, Габрово, при Севлиево, Ловечъ и Луковитъ, даватъ сравнително по-евтина енергия, но тя е недостатъчна, а освенъ това презъ лѣтнитѣ сухи месеци, а сѣщо и при силни мразове и презъ м. януарий всѣка година производството на енергия спада силно, поради липса на вода.

Електрическитѣ централи подъ язовира „Росица“ и при с. Красно-Градище на главния каналъ сѫ особено ценни, защото ще даватъ изобилна и евтина енергия именно презъ време на сухитѣ месеци презъ годината. Независимо отъ това, добитата при тѣхъ енергия ще може да се дава точно споредъ варирането на товара презъ деня, като ще може да се покрива и най-високиятъ вечеренъ върховъ товаръ.

Чрезъ паралелно скачване на проектиранитѣ нови централи посредствомъ високоволтовъ електропроводъ съ другитѣ по-главни централи въ областта, ще се получи, по този начинъ, една здрава основа за електроснабдяването на Плевенската и Шуменската области съ евтина и изобилна енергия, отъ каквато тамъ се чувствува толкова голѣма нужда.

Осуществяването на тѣзи нови водни централи ще улесни извънредно много и електроснабдяването на Южна Добруджа, тъй като намиращитѣ се въ строежъ и проектирани нови централи въ Русе и Варна ще могатъ да даватъ по-голѣмата частъ отъ товара си къмъ Южна Добруджа, понеже голѣма частъ отъ товара имъ въ съответнитѣ области ще се поеме отъ новитѣ водни централи.

Като се има всичко това предвидъ, съ сигурностъ може да се приеме, че произведената отъ новитѣ централи електрическа енергия ще се пласира въ най-късо време. Чрезъ това се осигурява рентирането на една голѣма частъ отъ вложения капиталъ за мѣроприятието, което сѣщо така бѣ едно отъ главнитѣ съображения за даването на това мѣроприятие едно по-първо мѣсто въ реда на изпълнението на язовиритѣ у насъ.

Ако приемемъ, че енергията ще се продава по 1 л. за киловатчасъ, ще имаме единъ бруто доходъ отъ най-

малко 30 милиона лева годишно. Само този годишен доход е достатъчен за послужа за анюитет (лихви и погашения) и за поддържане съоръженията на един капитал от 250 до 280 милиона лева.

Г-да народни представители! Най-после, като трета година стопанска облага от реализирането на това мѐроприятие, трябва да изтъкнем намалението на пакостите от наводненията от язовира надолу и улеснение и намаление до минимум в извършване на корекционните работи по р. Росица, а отчасти и по р. Янтра, от устието на р. Росица надолу.

Язовирът на р. Росица, с обема си от 160 милиона кубически метра вода, ще окаже благотворно влияние върху всѐко наводнение на рѣката, като го смекчи в един чувствителен размѣр. Малки наводнения от язовира надолу вече едва ли ще се почувствуват, а по-големите ще бъдат в значителен размѣр отслабени. Така, например, наводнението на 28 юни 1939 г., при наличност на язовира при с. Горско-Косово, щѣше да бъде отслабено в значителен размѣр. А това значи, че при едно такова рѣдко катастрофално наводнение, чрез язовира ще се спестят десетки милиони загуби в материални срѣдства, а сѣщо така и в човѣшки жертви. А, както е известно, вредите от това наводнение, което засегна гр. Севлиево и селата от Севлиевската околия: Гѣбене, Столѣтъ, Стокитѣ, Горна Росица и Стамболово, а в Великотърновска околия — селата Бѣла-черква и Стамболово, се изразяват в следното:

- 1) човѣшки жертви от гр. Севлиево и с. Батошево, общо 66 души;
- 2) разрушени жилишни сгради общо в всички засегнати селища 322 къщи;
- 3) повредени жилишни сгради, стопански постройки и др. общо 1829 броя;
- 4) от наводнението сѣ били засегнати общо от двете околии 12357 жители;
- 5) общите загуби само от разрушените жилища, стопански сгради, отвлѣчена покѣщина, отвлѣчен добитѣк и реколта, изкоренени овощни градини, засипани ливади и повредени полски имоти, възлизат на общо 62 650 000 л.;
- 6) в горните загуби, обаче, не сѣ включени повредите на обществени сгради, пѣтища, мостове и други съоръжения, за които сведения не могат да се съберат. Общата стойност на тѣзи загуби се преценява на около 15 милиона лева.

Чрез интензивното заселване на хидравлическия басейн на р. Росица и нейните притоци над язовирната стена, което влиза в общата програма на това мѐроприятие, ще се обезпачат поройните наводнения и в тази част на порѣчието. Безспорно е, че тѣзи заселвания сѣ предмет на грижитѣ на Министерството на земедѣлието и държавните имоти.

Г-да народни представители! Ние живѣем в рѣдко сѣдбоносни времена — сѣдбоносни не само за родната ни, но и за бъдещото устройство на цѣлия свѣтъ. Днес се хвърля една от най-решителните карти в историята на човѣчеството — неговата досегашна цивилизация или ще продължи да се развива в един нов, може би вѣковен, период на относително спокойствие или ще бъде окончателно разгромена.

Ние българите почти сме постигнали нашето национално обединение. Съ свѣрхчовѣшки усилия ние постигаме увѣнчаването на онова национално дѣло, за което от вѣкове насам нашият народ даде безброй материални и човѣшки жертви.

Движейки се по тоя път ние, обаче, бихме изневѣрили на заветите на тия, които дадоха най-скѣпото, най-милото си за България, ако за момент спрем, да се грижим за нейното материално и културно просъздаване. България притежава всички природни условия да се обърне в една от най-благените страни на свѣта и то в един къс срок. Пътят за това е нейното непрестанно техническо изграждане, което ще донесе едно голямо увеличение на общото материално благосъстояние на населението, а успоредно с това и неговото нареждане рамо до рамо между най-културните народи на земята.

Язовирът „Росица“, с всички свои предприятия, служи само за подпомагане на българщината към нейния вѣчен стремеж за материален и културен напредѣкъ, ето защо аз ви моля да гласувате предложението ми за законопроект. (Продължителни рѣкопѣсвания)

**Председател Христо Калфов:** Има думата народният представител г-н Никола Захариев.

**Никола Захариев:** (От трибуната) Г-да народни представители! Съ законопроекта за язовира „Росица“ българското правителство и българският Парламент извършват едно от най-крупните дѣла в нашето стопанско поприще като народ и дават едно от най-епохалните дѣла, които ще ознаменуват строителната политика на българското правителство.

Язовирът „Росица“ ще бъде, според изложението на г-на министра на благоустройството, едно от най-големите мѐроприятия на Балканския полуостров. Рѣката Росица, излизаща от Балкана при Сухиндол и вливаща се в р. Янтра при Крушето, минава през най-плодородната и сѣщевременно населена с най-бъдното население българска земя. Българските градини излѣзоха от там и попълниха из цѣла Европа. Нѣма европейски град, в който да нѣма жители от тия мѣста, които ще се напояват от язовира „Росица“, с неговите канали и съоръжения и където ще се проведе комасация и кадастър. Нѣма да остане нито едно кътче земя от този плодороден край на българската държава ненапоено. Рѣка Росица, една дива и необузdana рѣка, завличаща 40-50 хиляди декара всѣка година, ще може да се укроти и ще може от една пакостница да се обърне в една напоятна рѣка, която чрез своите канали ще даде храна, плод на населението, населяващо този край.

Г-да народни представители! По течението на рѣка Росица се намират най-големите села: Сухиндол, Бѣла-черква, Павликени, Михалци, Стамболово, Ресен, Лесичери, Дичин до Крушето. Само Сухиндол дава годишно 8-9 милиона килограма вино. Бѣла-черква дава около 6 милиона килограма вино. Но Върбовка, Градище, Бутово, Бара, както каза г-н министърът на благоустройството, сѣ житницата на стария Търновски окръг. Тѣзи мери и пустѣщи земи, за които г-н министърът говори, че заемат един 30 хиляди декари и другите 40 хиляди декари, значи, всичко 70 хиляди декари, по течението на р. Росица, ще бъдат напоени. Вие сте пътували по централната линия, вие сте виждали тѣзи естествени ливади, които сѣ останали такова, защото се заливат и завличат от прииждащите през месеците април и май води на рѣката Росица. Тѣзи 70 хиляди декари площ, след като се канализира рѣката, ще дадат годишно един доход от стотици милиони лева. Защо? Защото и сега доходът на едно домакинство в селата Сухиндол, Бѣла-черква или Павликени не пада по-долу от 100 хиляди лева годишно. В с. Лесичери, например, има засадени 50 хиляди дървета кайсии, 40 хиляди дървета ябълки, изнасят се 300 вагона грозде „болгар“, там се сѣе соя и нѣма нито една пѣя земя останала угар. Там всички селяни сѣ кооперирани, има 80 моторни помпи, с които се изважда подпочвена вода, за да се напояват земите. В Михалци има 90 моторни помпи, в Стамболово сѣщо, в Димча сѣщо, в Ресен сѣщо. След постройкита на язовира „Росица“ и след добиването на електрическа енергия от него ще се изхвърлят от употреба около 1.000 моторни помпи. Никѣде в България — нека признаем това — нѣма този луд интерес у населението да може да се изкара подпочвена вода от 7-8 м. дълбочина на повърхността и да се направят тѣзи градини, каквито представяват мѣстата в този Търновски край.

Г-да народни представители! Какво ще бъде значението на електрическата енергия, добита от язовира „Росица“? Това значи цѣла Северна България с нейното бъдещо население от Видинския край до гр. Варна да се преобрази и да стане китна градина.

Нѣкои г-да народни представители преди малко правѣха възражение, че ние ще поощрим градинарството, лозарството и овощарството, тѣкмо това, което не е на мода днес. Не. Съ напоятната мрежа от язовира „Росица“ ние ще дадем потик и на житарството, и на градинарството, и на овощарството, и на лозарството, защото тия отрасли на земедѣлското производство дават голѣми приходи на държавата с износ на грозде и други артикули. Производството от един декар в селата Бутово, Градище, Бара, Димча, Павликени и други ще бъде увеличено. Според официалните статистики на Дирекцията за храноизнос, сега имаме там производство 125 кг. на декар, както е тази година и миналата година при този неурожай, а обиковено имаме до 180 кг. на декар. Напоена, обаче, тази площ — защото там има много мѣста, които могат да се напоят — може да даде по-голяма реколта, до 380-400 кг. зърно на декар. Рѣката Росица, обуздана по този начин, с своята напоятна мрежа и с този грамаден язовир, при благоприятните условия за този язовир, ще служи като об-



разецъ за конструктивната дейност на българското правителство. И азъ съмъ убеденъ, че следъ 4-5 години, когато язовирътъ ще бѣде готовъ, когато напоителната мрежа ще се вижда отъ всѣки, който пѣтува по централната линия, ние ще имаме завършено най-епохалното дѣло на днешното правителство, узаконено отъ днешния Парламентъ.

Г-да народни представители! Ние днесъ, безъ да забелязваме, създаваме това епохално дѣло. Следъ 5 години всички до единъ ще бѣдемъ горди, че сме участвували въ създаването на този голѣмъ строежъ на българското правителство, че сме го подпомогнали въ това, а то ще бѣде гордо и честито, че можа въ най-будния край на България да даде тая живителна струя, да създаде този Язовиръ, чрезъ който ще се увеличи доходътъ на населението въ този край, който ще бѣде гордостъ за правителството и честъ за българския Парламентъ. (Ржкоплѣскания и гласове „Браво“)

**Председателъ Христо Калфовъ:** Има думата народниятъ представителъ г-нъ Косю Аневъ.

**Косю Аневъ:** (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Ние, болшинството народни представители, дойдохме тукъ съ задача да подкрепимъ българското правителство въ изграждането на единъ силенъ националенъ духъ. Този духъ може да се изгради само ако българскиятъ народъ има достатъчно материални, физически и духовни сили. За да можемъ да намѣримъ, обаче, въ българския народъ тѣзи сили, ние трѣбва, преди всичко, да имаме силно земеделско производство. Ние сме земеделска страна, не сме индустриална или търговска страна, та да очакваме отъ друго мѣсто. Главниятъ източникъ на нашитъ национални доходи, това е земеделското ни стопанство.

Нашето земеделско стопанство може да кажемъ, че има достатъчно земя, може да има работни рѣце, които да работятъ надъ него, може да има редъ други условия, които да дадатъ едни шо годе задоволителни приходи за българската нация, обаче времената, въ които живѣемъ днесъ, откриха за българския земеделецъ много голѣми и сериозни нужди. Тѣзи нужди изискватъ българското правителство да се погрижи да увеличи дохода на българското национално стопанство. Ето защо, въ желанието си да постигне тази цель, българското правителство внесе днешния законопроектъ, съ който се цели да се увеличи нашето земеделско производство. Увеличи ли се, г-да, земеделското производство, земеделецътъ има ли повече доходи, той ще може да задоволи своитъ собствени нужди, той ще може да отдѣли голѣмъ размѣръ отъ своитъ доходи да задоволи и нуждитъ на държавата. Колкото повече съ приходитъ на земеделеца, толкова по-добре ще бѣде за него, толкова по-доволенъ ще бѣде той, толкова съ по-високъ духъ ще бѣде той. Голѣмитъ, увеличениитъ доходи на земеделеца ще помогнатъ и на занаятчията, който рамо до рамо съ него е въ сѣтрудничество за увеличаване на земеделскитъ блага, и той ще почувствува едно удовлетворение, защото увеличениитъ доходи на земеделеца ще го изпращатъ по-често до занаятчията, и той ще види облаги и подобрене отъ повишеното земеделско производство. Следъ занаятчията е търговецътъ. Когато земеделското производство се увеличило, и на търговеца алышъ-веришътъ се увеличава, оборотътъ му се засилва и той става по-добре.

Ако отидемъ, малко по-нататкъ, въ индустрията, и тя, когато има по-голѣмо селско производство, развива единъ по-голѣмъ капацитетъ, съ своята работа задоволява по-голѣми свои нужди, може да задоволи съответнитъ такива и на държавата. Работничеството, което очаква отъ индустрията, и то, когато имаме по-голѣмо земеделско производство, ще има повече работа, защото земеделскитъ произведения създатъ по-голѣма и по-дълготрайна работа въ индустрията, създаватъ условия, работникътъ да намира по-постоянна и по-добре платена работа и той ще бѣде доволенъ отъ живота.

Отидете още по-нататкъ, г-да — къмъ интелектуалнитъ съсловия, чиновничеството и пр. И тѣ, когато има засилено земеделско производство, ще намѣрятъ на пазара по-евтини и въ по-голѣмо изобилие земеделски продукти, и тѣхниятъ животъ ще бѣде по-добъръ.

И така, когато на всички съсловия отъ българския народъ животътъ се подобри, естествено, г-да, като резултатъ на туй, ще видимъ, че българскиятъ народъ ще има единъ духъ по-крепкъ, по-силенъ, по-моцень, което ще бѣде гаранцията за българската нация въ днешнитъ тре-

вожни, критични времена, че ще можемъ да се запазимъ отъ вътрешни и външни опасности, които ни дебнатъ на всѣка крачка.

Тѣй че, безъ да се впускамъ въ подробности, азъ напълно одобрявамъ инициативата на правителството да внесе настоящия законопроектъ, защото вѣрвамъ, че чрезъ него ще се увеличи моцта на нацията и ще осигуримъ свободата и независимостта на България. (Ржкоплѣскания и възгласи „Браво!“)

**Председателъ Христо Калфовъ:** Има думата народниятъ представителъ г-нъ Дочо Христовъ. (Оживление и ржкоплѣскания)

**Велизаръ Багárovъ:** Това е само за Севлиево!

**Дочо Христовъ:** (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Вземамъ думата не за да повтарямъ онова, което се каза отъ г-на министра на благоустройството и отъ преждеговорившитъ двама колеги, които много добре подчертахъ значението на подобно дѣло на строителната политика на българското правителство. Азъ вземамъ думата, за да изкажа искрена благодарностъ отъ името на всички, които ще бждатъ засегнати отъ ползотворнитъ резултати, които ще даде това голѣмо строително дѣло въ Северна България. Ние тамъ, всички, които живѣемъ въ оня край, преставаме да мислимъ, че българската държава се е грижила досега само за други краища, че е давала маса срѣдства за подобряване поминъка на населението само, както казватъ нѣкои, въ Южна България.

**Велизаръ Багárovъ:** Най-малко е давано за Южна България.

**Дочо Христовъ:** Напротивъ, този актъ на правителството идва да покаже, че за него нѣма разлика между единъ и другъ край на нашата страна и че усилията, които българското правителство полага за подобрене поминъка на населението, се простиратъ въ всички краища на нова, на обединена България.

Азъ считамъ, че онова, което вършимъ днесъ, както много право каза г-нъ Никола Захариевъ, ще го почувствуваме следъ нѣколко години всички и ще разберемъ, че, макаръ и така мълкомъ, безъ много особени разбирания да приемаме тоя законопроектъ, сме извършили въ този моментъ едно дѣло, което ще допренесе много за издигане на благосъстоянието както на населението въ онѣзи краища, които ще засегне този язовиръ, така и за издигане на общото национално стопанство.

Още единъ пътъ азъ изказвамъ тази своя благодарностъ и същевременно изказвамъ и увѣреността си, че дѣлото на българското правителство ще продължи въ тази насока и за други области, за да можемъ действително да създадемъ едно истинско трайно благоденствие на цѣлия български народъ. (Ржкоплѣскания)

**Председателъ Христо Калфовъ:** Г-да народни представители! Ще поставя на гласуване.

Тѣзи, които приематъ на първо четене законопроекта за язовира „Росница“, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема. (Ржкоплѣскания)

Г-да народни представители! Понеже утре финансовата комисия и правосѣдната комисия трѣбва да продължатъ цѣлия денъ своята работа, за да изготвятъ въ окончателна форма проекто-доклада на двѣтъ комисии по законопроекта за покупко-продажбитъ и притежаването на недвижимими имоти въ царството, необходимо е идното заседание да не бѣде утре, а други денъ, въ петъкъ.

Моля, които г-да народни представители приематъ, идното заседание да бѣде въ петъкъ, 6 т. м., да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

За идното заседание, 6 февруарий, 15 ч., въ съгласие съ правителството, предлагамъ следния дневенъ редъ:

1. Второ четене на законопроекта за уреждане покупко-продажбитъ на недвижимими имоти въ царството.

Първо четене на законопроектитъ:

2. За разрешаване на министра на войната да поеме задължения за нуждитъ на народната отбрана въ размѣръ



на 2.600.000.000 л., платими за повече отъ три бюджетни години.

3. За продължение срока на Горноджумайската община за извършване постройката на нови общински минерални бани.

4. За разрешаване на Общия съюзъ на българските работници да сключи заемъ отъ Института за обществено осигуряване въ размъръ на 30.000.000 л.

5. Одобрение решенията на прошетарната комисия, протоколи № № 26, 27, 28.

Които г-да народни представители приематъ този дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Затварямъ заседанието.

(Затворено на 18 ч. 15 м.)

Председателъ: **ХРИСТО КАЛФОВЪ**

Секретари: { **НИКОЛАЙ СУЛТАНОВЪ**  
**СТЕФАНЪ БАГРИЛОВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **ДОНЧО ДУКОВЪ**